

Kaynakça Bilgisi: Şahin, M. (2019). Eğitimde Sınıf Oturma Düzeninin Önemi, *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 73-101.

Citation Information: Şahin, M. (2019). The Importance of Class Seating Arrangements. *Ihlara Journal of Educational Research*, 4(1), 73-101.

EĞİTİMDE SINIF OTURMA DÜZENİNİN ÖNEMİ

Münir ŞAHİN¹

Öz

Eğitim öğretim faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi birçok değişkenin doğru ve birlikte bulunması ile mümkündür. Okulun fiziki koşulları, sınıfın alanı, öğretmen ve materyaller, öğretim yöntemleri gibi sınıf içi etkinliklerin sağlıklı yürütülebilmesi için oturma düzeni de önemlidir. Bu çalışmada, öğretmenlerin bakış açılarıyla oturma düzeninin önemi araştırılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Maksimum çeşitliliğe dayalı olarak farklı okul türü ve farklı branşlarda çeşitliliğin sağlandığı 50 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veri toplanmıştır. Veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre çalışmaya katılan öğretmenlerin yarısı (f=25, %50) yarım daire oturma düzenini kendi sınıflarında tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Yine öğretmenlerin çoğunluğuna (f=30, %60) göre rahat iletişim imkânı sunan, dikkati öğretmen ve arkadaşlarına yönlendiren, kimsenin kendi önüne geçmediği ve tahtayı rahat görebilme olanağı sunan yarım daire oturma düzeni öğrenci katılımını sağlamaya en elverişli oturma düzeni olarak ifade edilmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu (f=38, %76) yarım daire oturma düzeninin etkileşim ve iletişimi artırdığını ifade etmiştir. Yüz yüze iletişimin olması, göz teması sağlamayı kolaylaştırması, herkesin birbirini rahat görebilmesi, yarım daire oturma düzenini iletişim ve etkileşim için uygun oturma düzeni haline getirmektedir. Öğretmenin öğrencileri rahat görebilmesi ve gerektiğinde daha kolay müdahale edebilme olanağı olan yarım daire oturma düzeninin sınıf yönetimine olumlu katkı sağladığı görüşü öne çıkmıştır. Öğretmenlerin çoğunluğu (f=27, %54) yarım daire oturma düzenini aktif katılım sağladığı, dinlemeyi kolaylaştırdığı, fikir alışverişini desteklediği, etkileşim ve iletişim için uygun olduğu için öğrenci başarısını artıran oturma düzeni olarak belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Oturma düzenleri; öğrenci katılımı; sınıf yönetimi; öğrenci başarısı; iletişim; etkileşim.

THE IMPORTANCE OF CLASS SEATING ARRANGEMENTS

Abstract

Running educational activities healthily is only possible with the existence of so many right factors and their working properly. As the physical conditions of schools, classroom space, teacher and materials, teaching methods, seating arrangements of students in the class is also important. In this phenomenological study, the importance of seating arrangement was studied from the point of view of teachers. Maximum diversity of the 50 participants are provided with different school types and branches and the data were collected by using semi-structured interview forms. The data was analysed by using content analysis. As the findings of the study, half of the participants (f=25, %50) stated that they prefer to use semi-circle seating arrangement in their classrooms. According to the most of the participant teachers (f=30, %60), semi-circle seating arrangement which provides easy communication, directs

¹ İnönü Üniversitesi, Rektörlük, Yabancı Diller Bölümü, Malatya, Türkiye, munir.sahin@inonu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5722-496X>.

the focus to the other students and teacher, no one comes in front of the students and everyone can see the board easily was stated to be the most available seating arrangement to provide and increase student participation. Most of the teachers ($f=38$, %76) stated that semi-circle seating arrangement increases the interaction and communication. Face to face communication opportunity, providing easy eye contact, seeing everyone easily make semi-circle seating arrangement as an appropriate seating arrangement for interaction and communication. As semi-circle seating arrangement gives the opportunity to see the all students and control the class easily when necessary make it to be the seating arrangement which contributes the classroom management positively. As semi-circle seating arrangement provides active participation, makes listening easy, supports the exchange of opinions, better for interaction and communication was stated to increase students' achievement by most of the teachers ($f=27$, %54).

Keywords: Seating arrangements; student participation; classroom management; student achievement; interaction; communication.

GİRİŞ

Öğretmenlik, öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde etkili olabilecek çok farklı becerilere sahip olmayı gerektiren bir meslektir. Ancak öğretmenin bilgi ve becerisinin yanında öğrenmeyi etkileyen farklı faktörler de vardır. Öğretmenlerin öğrenme ortamında karşılaşmak istemeyecekleri ve kendi kontrolleri dışında olan çok sayıda etken bulunmaktadır. Bu faktörlerden bazıları öğrenciler için yararlı olabilirken bazıları zararlı sonuçlar doğurabilmektedir. Öğrencinin okul gününü etkileyecek sevdiği birini kaybetmesi, yanlış ders materyalini okula getirmesi, bir eşyasını kaybetmesi gibi öğretmenin kontrolü dışında olan sayısız dış faktör vardır. Günümüzde teknoloji, geçmişe oranla çok daha zengin sınıf ortamları sunmaya olanak sağlamaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte kullanılan materyaller değişip farklı boyutlara bürünmektedir. Günümüzde öğrenciler, kitap yaprağı çevirmek yerine dokunmatik ekranlı bilgisayarlarında sayfa değiştirebilmekte ve kalem ya da silgi taşımadan not alabilmekteler. Öğretmenlerin kontrolünde olan sınıfların fiziksel açıdan düzenlenmesi gibi bazı girişimler öğrenmeyi olumlu yönde destekleyebilir. Wasnock'ın (2010:3) ifade ettiği gibi okulun ve sınıfın fiziksel özellikleri öğrencinin okuldaki deneyimleri üzerinde çok olumlu etkilere sahip olabilir. Bir sınıf içerisindeki ışıklandırma, ısı, gün ışığı, akustik, renkler, oturma pozisyonu ve oturma düzeni gibi faktörler öğrenmeyi olumlu yönde etkileyebilecek şekilde düzenlenebilir (Fisher,2001).

Alanyazın incelendiğinde oturma düzeninin ve öğrencinin sınıf içindeki pozisyonunun öğrenci performansı üzerinde olumlu etki gösterdiğini işaret eden çok sayıda araştırma ile karşılaşmıştır. Kalinowski ve Taper'in (2007) yaptıkları çalışma sınıfın arkalarında oturma düzeninin öğrencilerin sınav performanslarıyla ciddi bir ilişkisinin olmadığını ortaya koymuştur. Sınıf oturma düzenini ve oturma pozisyonunun öğrenci performansı üzerine etkisini inceleyen başka araştırmacılar da (Meeks, Knotts, James, Williams, Vassar ve Wren, 2013), oturma düzeni ve pozisyonunun öğrenci performansına ciddi etkisinin olmadığı yönünde bulgular rapor etmişlerdir. Ancak yapılan çalışmalar çoğunlukla oturma düzeni ve pozisyonunun öğrencilerde olumlu davranış geliştirme, akademik başarı, olumlu arkadaş ilişkileri gibi birçok konuda etkili olduğu yönünde bulgular ortaya koymuştur.

Yapılan birçok çalışma (Fisher, 2001; Hill ve Epps, 2010; Tanner, 2009; Uline, Wolsey, Tschannen-Moran ve Lin, 2010; Wasnock, 2010) okulun ışıklandırması, oturma düzeni ve pozisyonu gibi fiziksel koşullarının ve öğrenciye ayrılan alanın öğrenci performansına olumlu yansıdığını ortaya koymuştur. Uline ve ark. (2010) lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada okulun sunduğu olanakların, fiziksel koşulların öğrenci davranışı ve performansı üzerinde önemli rol oynadığını tespit etmişlerdir. Ayrıca, çalışma bulguları, öğrencilerin daha rahat ve kolay hareket ettirebilecekleri sıra ve sandalyeleri tercih ettiklerini de ortaya koymuştur.

Öğrencilerin sınıf içindeki pozisyonlarının onların akademik başarılarını etkilediğini gösteren

araştırmalar bulunmaktadır (Benedict ve Hoag, 2004; Burda ve Brooks, 1996; Çınar, 2010; Ngware, Ciera, Musyoka, Oketch, 2013; Perkins ve Wieman, 2005; Stires, 1980; Tagliacollo, Volpato ve Junior, 2010). Perkins ve Wieman (2005) çalışmalarında sınıfın arka sıralarında oturanların derslere en az dikkatini veren ve notları en düşük olan öğrencilerden oluştuğunu ifade etmişlerdir. Çınar'a (2010: 211) göre ön sıralarda oturan öğrenciler derse katılmaya daha istekliken arka sıralarda oturanlar derse fazla önemsememektedir. Arka sıralarda oturan öğrenciler kendilerini öğretmen ve diğer arkadaşlarından izole etmeye çalışmakta, sınıf içi aktivitelere karşı olumsuz tutum göstermekte ve genelde içe kapanık, bireysel faaliyetleri tercih eden öğrencilerden oluşmaktadır. Perkins ve Wieman'nin çalışmaları Tagliacollo ve ark. (2010)'nın bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Bu çalışmaya göre arka sıralarda oturan öğrencilerin devamsızlıkları yüksek ve okul başarıları düşük çıkmıştır. Ön sırada oturanlar, bu sıraları derse daha iyi motive olabilmek için tercih ettiklerini, orta sıralarda oturan öğrenciler arkadaş ilişkilerinden dolayı, arka sıradakiler ise sosyal olmadıkları için arka sıraları seçtiklerini ifade etmişlerdir. Pederson, Polson ve Hintze (1987) ise ön sıralarda oturan öğrencilerin arkadaşları tarafından lider, akademik olarak başarılı ve favori öğrenciler olarak algılandıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf içindeki oturma pozisyonu kadar öğrencilerin oturma düzenlerinin de öğrencilerin akademik başarılarını etkileyebileceği ve öğrencilerde olumlu davranış geliştirmeye katkı sağlayabileceği yapılan çalışmalarda (Berg, Segers ve Cillessen, 2011; Bonus ve Riordan, 1998; Cookson, 2006; Harvey ve Kenyon, 2013; McCorskey ve McVetta, 1978; Ridling, 1994) vurgulanmıştır. Wasnock (2010: 16) 1970'lerde çoğunlukla sıra oturma düzeninin tercih edildiğini ancak sınıf oturma düzenine ilişkin görüşlerin geçen birkaç on yılda değiştiğini ifade etmiştir.

Berg ve ark.nın (2011) yaptıkları çalışmaya göre, sınıf oturma düzeni kullanılarak öğrencilerin birbirleri hakkında daha olumlu düşüncelere sahip olmalarını sağlamak ve öğrencilerin olumsuz davranışlarını azaltmak mümkündür. Yapılan çalışmada öğrenciler arasındaki uzaklık öğrencilerin birbirlerine karşı olumlu ve olumsuz duyguları etkilemektedir. Diğer bir şekilde, fiziksel mesafe ile psikolojik mesafe arasında olumlu yönde bir ilişkinin varlığı kabul edilmektedir. Sınıf içinde öğrenciler arasında mesafe azaldıkça daha samimi ve olumlu ilişkiler ortaya çıkmaktadır. Olumsuz düşüncelere sahip olan öğrenciler birbirlerine daha yakın oturtularak veya grup oturma düzeni kullanılarak bu öğrenciler arasında daha olumlu ilişkilerin gelişmesini sağlamak mümkün olabilir.

Öğretmenlerin öğrenmeye açık bir sınıf oluşturması gerekir (Cookson, 2006). Öğretmenin önemli görevlerinden birisi öğrencinin başarısını artıracak olumlu bir ortam oluşturmaktır (Finocchiaro, 1975, akt. Ekmekçi, 1983). Öğretmen, dersin içeriğini, yapılacak etkinliklerin türünü, kullanılacak en uygun yöntemi belirlemede en büyük role sahiptir. Başarıyı artırmak ve etkinlikleri amaçlarına uygun yapabilmek için gerektiğinde sınıf düzeni değiştirmekten sorumlu olan öğretmenin vereceği karar hem dersin sağlıklı işlenebilmesi için hem de öğrencilerin sağlıklı bir ortamda derse katılmalarını sağlamak için gereklidir. Jayaratne ve Fernando'ya (2009) göre sınıftaki oturma düzeni ergonomik açıdan öğrencilerin sağlıklarını yakından ilgilendiren bir konudur. Ergenlik dönemindeki karşılaşılan sağlıksız koşullar bireyin yaşam biçimini ömür boyu etkileyebilir. Öğrencinin sınıfta tahtadan uzaklığı ve oturma açısı ergonomik açıdan önemlidir. Dünya Sağlık Örgütü'ne (1996) göre de okullar çocukların sağlıklı yaşamlarını belirleyen önemli ortamlardır.

McCorskey ve McVetta (1978) yaptıkları çalışmada özellikle oturma düzeninin öğrenciler arasındaki iletişimi geliştirme açısından önemli olduğunu vurgulamışlar ve fiziksel yakınlığın duygusal yakınlığı doğurduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin sözel davranışlarına oturma düzeninin etkisini araştıran Ridling (1994), U oturma düzeninin öğretmenlerin sözel davranışlarını geleneksel sıra

oturma düzenine göre daha fazla etkilediğini ortaya koymuştur. Ancak çalışmada öğretmenlerin isteklilik, enerji ve kişilik özelliklerinin sözlü iletişim oranlarında etkili olduğu belirtilmiştir. Oturma düzenlerinin öğretmen davranışına etkisini araştıran Ridling, özellikle doğrudan sözel iletişimin sıra düzeninde daha fazla olduğunu, U düzeninde ise dolaylı sözel iletişimin daha fazla olduğunu ifade etmiştir. U düzenini kullanan öğretmenlerin daha aktif olarak öğrencileri derse kattıkları, kendilerinin de daha aktif olduğu görülmüştür.

Harvey ve Kenyon'a (2013) göre bilginin bir kişiden diğerine aktarıldığı klasik eğitim sıra düzeni oturma düzeni olarak doğru kabul edilebilir, ancak günümüz pedagojisi ve modern öğrenme yöntemleri pasif bir öğrenenden çok aktif öğrenmeyi desteklemektedir. Bu nedenle sınıfta yer alan sıralar ve masalar, bunların dizilişleri ve ergonomik yapıları önemlidir. Aktif öğrenme, takım öğrenme, problem temelli öğrenme sınıf oturma düzeninin önemini vurgulayan modern öğrenme yöntemlerinden bazılarıdır. Bu nedenle sınıf içindeki mobilyaların bir noktaya kadar esnek ve hareketli olmaları aktif öğrenme ve öğretim yöntemlerinin gerektirdiği oturma düzenini oluşturabilmek için önemlidir. İyi tasarlanmış sınıflar öğrenmeyi desteklerken, zayıf sınıf düzeni ve tasarımı eğitimin amacına ulaşmasını engeller, rahatsızlık ve sinire neden olabilir.

Eğitim öğretim etkinliklerinin etkili bir şekilde sürdürülebilmesi için öğrencilerin öğretim yöntemine uygun oturma düzeninde olması öğrenme etkinliğini daha verimli hale getirebilir. Okullarda dersliklerin düzeni kadar öğrencilerin sınıftaki oturma düzenleri de onların öğrenmeleri üzerinde önemli etkiye sahiptir (Çınar, 2010: 200; Bonus ve Riordan, 1998; Funk, 2013; Rosenfield, Lambert ve Black, 1985). Ridling'e (1994: 10) göre oturma düzeni öğrenmeye etki eden derse katılımı, düşünme ve uygun yorum yapmayı etkilemektedir. Gündüz (2001) yaptığı çalışmada öğretmenlerin oturma düzenini öğrencilerin öğrenmelerini destekleyecek bir biçimde düzenleme konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını saptamıştır. Yapılan araştırmaya göre öğretmen merkezli, anlatı yöntemine uygun geleneksel oturma düzeninin daha çok tercih edildiği görülmüştür. Benzer bir araştırmada Akın ve Koçak (2007: 364) ise öğretmenlerin %18,6'sında "sınıftaki oturma düzenini, değişik öğrenme etkinliklerine izin verecek biçimde düzenleme" davranışının gözlenmediğini ifade etmişlerdir. Çelik (2002)'de sınıf içinde öğrencilerin oturma düzenlerinin, sıra ve masaların yerleşim yerlerinin, öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimi etkileyen önemli bir faktör olduğunu belirtmiştir. Öğretmen, oturma düzenine göre öğrencilerle iletişim kurar ve oturma düzenini oluştururken öğrencilerin bireysel özelliklerinin dikkate alınması gerekir. Karaçalı'nın (2006: 148) da ifade ettiği gibi "başarılı bir yerleşim düzeni, sınıf içi etkileşimi ve öğretimi olumlu yönde etkiler".

Bir öğretmenin yarattığı ve teşvik ettiği sınıf ortamı öğrencilerin öğrenme yeteneklerini ve üyesi oldukları sınıfta kendilerini rahat hissetmelerini ya artırır ya da azaltır. Sınıf ortamı öğretmenin kullandığı öğretim metotları kadar işbirliğini de desteklemelidir (Bucholz ve Sheffler, 2009: 1). Eğitim ile ilgili araştırmalar öğrencilerin soru sorma ve düşüncelerini açıklama konusunda rahat hissettikleri, karşılıklı saygı ortamını desteklemektedir (Stronge, 2002). Öğrenciler arasında karşılıklı saygı ve işbirliğinin artırabilecek bir ortamın oluşturulması ve öğrencilerin kendilerini buldukları sınıfa ait hissedebilecekleri bir ortam, öğrencilerin başarılarını da olumlu yönde etkileyebilir. Bazı araştırmacılara göre (Scott, Leach ve Bucholz (2008) bir öğretmenin yapması gereken en önemli şeylerden birisi öğrencilerin kendilerini ait hissedebilecekleri bir sınıf ortamı hazırlamaktır. Bu ortamın hazırlanmasında sınıftaki materyallerin öğrenciler için ulaşılabilir olması anlamında kullanılan evrensel tasarımın (universal design) kullanılması faydalı olabilir. Böyle bir ortam bütün öğrencilerin öğrenmesine katkı sağlayabilir (Samuels, 2007).

Gündüz (2001)'ün de ifade ettiği gibi "sınıflarda öğrencilerin oturma biçimlerine dönük en iyi ve tek yol yoktur. Değişik oturma biçimleri vardır. Ancak, bu farklı oturma şekilleri öğrenci davranışlarını farklı şekillerde etkiler." Bu nedenle öğretmenlerin kendi öğretim amaçlarına uygun oturma düzenini oluşturmaları gerekir (Celep, 2000: 24; Türnüklü, 1999: 51). Pollard'ın ifade ettiği gibi sınıf düzeninin amacı öğrenme ve öğretme etkinliklerini kolaylaştırmaktır (Akt, Türnüklü, 1999). Yaygın olarak kullanılan oturma düzenlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Sıra ve Sütun Biçiminde Düzenleme

Ülkemizdeki okulların büyük bir kısmında kullanılan düzenleme biçimidir. Bu düzenlemede sıralar sınıfın büyüklüğüne göre iki ya da üç sütun halinde arka arkaya dizilir. Öğrencilerin yüzleri öğretmene dönükken sırtları diğer arkadaşlarına dönüktür (Yale, 2016). Bu oturma düzeni öğretmen merkezlidir (Çinar, 2010; Martin, 2002). Bu oturma düzeninde öğretmen karar verici olarak öğrenciler üzerinde otorite sahibidir (Kaya ve Burgess, 2007). Oturma düzeninde öğretmen neyi, nasıl öğreteceğine karar veren ve bütün gücü elinde bulunduran bir otoritedir (Lam ve Lawrence, 2002). McCorskey ve McVetta (1978: 100)'ya göre bu geleneksel oturma düzeni öğretim metotlarıncı en az tercih edilen oturma düzenidir. Bu oturma düzeni özellikle ışığın yetersiz olduğu zamanlarda güneş ışığından en fazla yararlanmak amacıyla oluşturulmuş en eski oturma düzenlerinden birisi olmasına rağmen günümüz ışıklandırma problemi olmamasına rağmen okullarda en yaygın kullanılan oturma düzenidir. Ancak amaç bilgi yaymak olduğunda öğrenciler arasında iletişim düşük düzeyde olacağı için tercih edilebilir. Özellikle amaç yeni bir konuyu anlatma ve öğrencilerin bireysel görevlerle meşgul olması söz konusu olduğunda tercih edilebilir. Budge (2000), öğretmene dönük olan öğrencilerin derse odaklanma ve yaptıkları işe konsantre olmalarında bu oturma düzeninin yararlı olduğunu ifade etmiştir. Wasnock'a (2010:38) göre sıra oturma düzeni gün geçtikçe daha az kullanılmaktadır.

Khaloufi (2016: 268) sıra oturma düzeninde sadece öğretmenin veya bir öğrencinin konuşmasına izin verildiğini, öğrencilerin yanlarındaki ile konuşmalarının engellendiğini belirterek, disiplini sağlamak için öğretmenin bir otokrat rolü üstlenerek kimin, ne zaman konuşacağına karar verdiğini ifade etmiştir. Khaloufi bu oturma düzeninin yüksek odaklanma gerektiren matematik, fizik ve kimya gibi bazı dersler için uygun olduğunu vurgulamıştır. McCorskey ve McVetta (1978) bu oturma düzeninin tercih edilme sebebini nedeni en az sorgulanan oturma düzeni olması ile açıklamaktadır. Özellikle müfettişlere ek açıklama yapmak istemeyen okul yöneticilerinin çoğunlukla bu düzeni tercih ettiği belirtilmiştir.

Sıraların Gruplanarak Düzenlenmesi

Bu tür sınıf düzeninde sıralar dördü veya altı olarak birleştirilerek bir grup oluşturulur. McCorskey ve McVetta'ya (1978: 100) göre ise bu oturma düzeni özellikle belirli uzmanlık alanlarında kullanılan sınıflarda, laboratuvarlarda ve ilköğretimde kullanılmaktadır. Özellikle küçük grupla öğretim, işbirliğine dayalı öğretim, tartışma gibi öğretim yöntemlerine elverişli bir düzenlemedir (Karaçalı, 2006: 149). Öğrencilerin bir masa etrafında oturmaları dayanışma ve işbirliğini kolaylaştırır (Wood, 1996; Akt. Türnüklü, 1999: 60).

Daire ve U Biçiminde Düzenleme

U şeklinde sıraların düzenlendiği bu oturma düzeninde öğrenciler birbirlerinin yüzünü rahat görebilirler ve öğretmen sınıf içine rahat dolaşabilir (Yale, 2016). Öğretmenin öğrenciler ile daha iyi göz teması kurabilmesine olanak tanıyan U düzeni anlatım, gösterim, bir grupla problem çözme veya büyük grupla tartışma gibi yöntemlerin kullanılmasına uygundur. Daire ve U biçiminde oturma düzeni

etkileşimi ve derse katılımı artırabileceği için öğretimi olumlu olarak etkiler (Erden, 2005). Bu oturma düzeninde öğretmen nadiren bilgi kaynağı rolündedir. Öğrenciler problem çözme, analiz yapma ve karar verme süreçlerinde daha aktif rol üstlenirler (Khaloufi, 2016: 268). Rosenfield ve ark. (1985)'a göre U oturma düzeni çok fazla sosyal etkileşim sağlasa da özellikle tartışmaya dayalı öğretimde yararlıdır.

Bu oturma düzeninde öğretmen ve öğrenciler eşit sorumluluk alırlar. Özellikle esnek sorumluluğun olduğu bir sınıf atmosferi oluşturmak için idealdir. Öğrenciler hem öğretmen hem de sınıf arkadaşları ile daha fazla göz teması kurma fırsatı bulurlar ve sınıf norm ve kuralları daha etkilidir. Bireysel öğrenme ve etkileşim daha fazladır (Khaloufi, 2016: 270; Kaya ve Burges, 2007). Bir dezavantaj olarak U biçimindeki düzenlemede öğretmen tartışmaları yöneten lider konumunda olduğu için öğrenci ile arasına mesafe koymaktadır. Daire biçiminde düzenlenen oturma düzeninde ise öğrenciler birbirleriyle rahatlıkla iletişim kurabilirler. Fiziksel ve duygusal baskı U düzenine oranla daha azdır. Dairesel düzenlemenin önemli bir dezavantajı öğretmenin yazı tahtasına ulaşmasını engellemesidir (Arends, 2012: 442). Ridling (1994:1) U düzeninin öğretmen ile öğrenciler ve öğrenci ile diğer öğrenciler arasındaki iletişimi artırdığını ortaya koymuştur.

Oditoryum (Konferans) Düzeni

Kalabalık sınıflarda özellikle görsel sunu gerektiren durumlarda faydalı olabilecek bir oturma düzenidir. Öğrenci sayısının fazla olması ve formal bilgi vermeye dayalı bir konunun işlenmesi durumunda, konferans düzeni daha etkili olabilir. Bu düzen öğrenciler arasında iletişimi olumsuz yönde etkileyebilir (Erdoğan, 2000).

Çok Gruplu Yerleşim Düzeni (Küme)

Sınıf içinde oluşturulan çok sayıda küçük çalışma grupları şeklindeki düzenlemedir. Bu oturma düzeni öğrencilerin birlikte çalışma, yardımlaşma ve liderlik özelliklerini ortaya çıkarmalarına yardımcı olur (Başar, 2005). Özellikle sınıfla bütün olarak değil, bireysel veya bir grupla çalışma yapmaya elverişlidir (Patton, Snell, Knight ve Gerken, 2001). Çok gruplu yerleşim düzeni, küçük grup görevleri ve dayanışma gerektiren çalışmalarda faydalıdır. Bu tür grup sınıflarında öğrencilerde bir gruba üye olma duygusu ve liderlik becerileri gelişebilir. Öğretmenlerden bağımsız olarak öğrencilerin otokontrol mekanizmalarını geliştiren bu oturma düzeninde öğrenme paylaşılan bir aktivitedir (Khaloufi, 2016: 268). Bu yöntemde, öğrencilerin öğretmenle etkileşime geçmek ve öğretmeni görebilmek için sıralarını hareket ettirmek zorunda kalmaları bir dezavantaj olarak görülebilir (Arends, 2012: 375). Öğrenciler, iyi organize edilmezse, bu tür sınıflarda disiplin problemleri artabilir. Laboratuvar çalışmaları için uygun bir yerleşim düzenidir. Kalabalık olmayan sınıflarda daha rahat uygulanabilir (Başar, 2005). Bu düzen, öğrencilerin yardımlaşarak öğrenmelerine, liderlik özelliklerini geliştirmelerine, işbirliği, katılım, yardımlaşma, tartışma ve dinleme becerilerini geliştirmelerine, yaparak ve yaşayarak eğitilmelerine olanak tanır (Hiebert ve Wearne, 1993).

Tek Grup Düzeni

Sınıfın tamamının tek grup olarak ele alındığı oturma düzenidir. Bu düzenleme de öğrencilerin aktif olarak öğrenme sürecine katılmaları sağlanır. Öğrenci diğer öğrencileri görebildiği için çok yönlü iletişimde bulunabilir. Bu düzenleme de öğrencilerin, daire, köşeli U, V, kare ve köşeli "U" biçiminde oturmaları mümkündür. Küçük sınıflar için uygun olan bu düzenleme de öğretmen de grubun bir üyesi olarak kabul edilir (Başar, 1999).

Öğrencilerin klasik sıra oturma düzeninden farklı oturma düzenlerini kullanmaları, öğrenciler ve öğretmen üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır. Özellikle U oturma düzeninde öğrencilerin çok daha

aktif bir etkileşimde bulunabildikleri görülmektedir. Öğretmenler oturma düzeninde değişiklik yaparak öğrencilerde heyecan ve stresi azaltabilirler (Khaloufi, 2016: 271). Bonus ve Riordan (1998: 25) öğretmenlerin tek bir oturma düzenine bağlı kalmadan farklı oturma düzenlerini yapılacak aktiviteye uygun olarak kullanmalarını, oturma düzeni konusunda esnek olmalarını önermektedir. Bonus ve Riordan öğretmenlerin dayanışma gerektiren görevler için küme, özellikle test çözme ve sınavlar için sıra düzeni, sınıf tartışmasını gerektiren aktivitelerde U düzenin tercih edebilecek esnekliği göstermelerini önermektedir. Hangi düzenin kullanılacağında en önemli belirleyicilerden biri öğretmenin kullanacağı öğretim metodudur.

Anderson (2009) üç farklı oturma düzeninin öğrencilerin davranışlarını üzerinde yaratmış olduğu etkiyi karşılaştırmıştır. Yaptığı çalışmada klasik sıra düzeni, çok gruplu yerleşim ve U biçimi oturma düzenlerinin öğrencilerin davranışlarına etkisini öğrencilerin sınıf için görevleri yapma, öğretmenlerin öğrencilerle iletişimi, öğretmenin öğrencilere yakınlığı açısından değerlendirmiştir. Anderson yaptığı çalışmada çoklu grup oturma düzeninde öğrencilerin %97'sinin, sıra oturma düzeninde %91'inin, U veya yarım daire oturma düzeninde ise %96'sının göreve odaklı olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca öğretmen ve öğrenci mesafesi ile oturma düzenleri arasında önemli bir bağlantı görülmemiştir. Çoklu grup ve sıra oturma düzenlerinin her ikisinde de öğretmenin toplam zamanın %3'ünde öğrencilere yakın durduğu görülmüştür. Yarım daire oturma düzeninde ise öğretmen toplam zamanın %2'sini öğrencilerle yakın mesafede geçirmiştir. Sıra oturma düzeninde öğretmen öğrenci iletişimi %10 olarak gerçekleşmiştir. Çalışmada oturma düzeninin öğrencilerin görev davranışlarını etkilediği ortaya konmuştur. Wasnock (2010) öğretmenlerin yapacakları aktiviteye göre oturma düzenini değiştirmek istediklerini ancak zaman ve sınıfın yeterli alana sahip olmaması gibi nedenlerden dolayı her zaman farklı oturma düzenlerini kullanamadıklarını ifade etmiştir.

MEB (2018) istatistiklerine bakıldığında son yıllarda yapılan yeni okullarla derslik başına düşen öğrenci sayısında önemli oranda düşüş olmuş ve farklı oturma düzenleri için uygun ortam oluşmuştur. MEB (2018) verilerine göre 2013-2014 eğitim öğretim döneminde ilkokul düzeyinde derslik başına 27, ortaokullarda 28, lise düzeyinde ise 39 öğrenci olarak belirlenmiştir. Anadolu Ajansı'nın (04 Mart, 2014) haberine göre ise Türkiye de ilk, orta ve lise düzeyindeki okullarda derslik başına öğrenci sayısı 29'a gerilemiştir. 2015-2016 eğitim öğretim yılında derslik başına düşen öğrenci sayısı daha da gerileyerek ilkokullarda 25, ortaokullarda 23'e gerilemiştir (MEB, 2016). Buna rağmen sınıf mevcutları istenen düzeyde değildir. 2016 yılı OECD Eğitime Bakış Raporu'na (2018) göre Türkiye OECD ülkeleri ortalamasının üzerinde sınıf mevcuduna sahiptir. OECD ülkelerinde derslik başına düşen öğrenci sayısı ilkokul düzeyinde 21, ortaokullarda 23'tür. Türkiye'de ise ilkokullarda 23, ortaokul düzeyinde 28'dir. Dersliklerdeki öğrenci sayısının azalması öğretmenlere farklı oturma düzenlerini kullanma olanağı sunduğu için önemlidir.

Bu çalışma, öğretmenlerin *yarım daire, sıralı, küme, bireysel* oturma düzenlerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçladığından önemlidir. Araştırma bulguları doğrultusunda oturma düzenlerine ilişkin bazı önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin *yarım daire, sıralı, küme, bireysel* oturma düzenlerinden hangisini niçin tercih ettiklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. *Yarım daire, sıralı, küme, bireysel* oturma düzenlerinden hangisinin öğrencilerin derse katılımını artırdığına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

3. *Yarım daire, sıralı, küme, bireysel* oturma düzenlerinden hangisinin öğrencilerin öğretmen ve diğer öğrencilerle iletişim ve etkileşimlerini artırdığına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
4. *Yarım daire, sıralı, küme, bireysel* oturma düzenlerinden hangisinin sınıf yönetimini kolaylaştırdığına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
5. *Yarım daire, sıralı, küme, bireysel* oturma düzenlerinden hangisinin öğrenci başarısını artırdığına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim desenine uygun olarak yapılmıştır. Nitel araştırmalar miktar ya da frekansla ölçümlerden çok anlam ve süreci vurgular (Denzin ve Lincoln, 2000). Olgubilim, psikoloji ve felsefeden köklerinin alan, katılımcıların insan davranışlarını anlamak için kendi bakış açılarını kullandığı ve bir grup insanın olguya ilişkin deneyimlerinin özünü ve yapısını belirlemeye çalıştığı (Langridge, 2007; Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2011) bir nitel araştırma desendir.

Farklı branşlarda öğretim yapan öğretmenlerin oturma düzenlerine ilişkin görüşlerini belirlemek için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılarak öğretmenlerin hangi oturma düzenini, niçin tercih ettikleri, hangi oturma düzeninin derse katılımı artırdığı, hangi oturma düzeninin öğrencilerle iletişimi ve etkileşimi artırdığı, hangi oturma düzeninin sınıf yönetimini kolaylaştırdığı ve hangi oturma düzeninin öğrenci başarısına olumlu katkısının olduğuna ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Katılımcıları

Nitel araştırmaların amaçları nicel araştırmalardan farklıdır. Bu nedenle her iki tarzdaki araştırmacıların katılımcı seçme yöntemleri birbirinden farklılık gösterir (Bogdan ve Biglen, 1992; Denzin ve Lincoln, 2000: 3; Patton, 2014: 46). Nitel araştırmalarda amaç evrene genelleme yapmak değil, merkeze alınan olguyu derinlemesine araştırmaktır (Creswell, 2012: 206). Olgubilim araştırmalarında katılımcılar olguya ilişkin yaşantısı olan ve bu olguyu dışarı yansıtabilenler arasından seçilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 74). Bu çalışma da, oturma düzenine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitliliğe dayalı ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemede, aynı durumu mümkün olduğunca çeşitli dağılımlarla açığa çıkarmak ve daha zengin sonuçlara ulaşmak söz konusudur (Flick, 2002). Tipik olarak küçük bir örneklem üzerine bir fenomenin derinlemesine anlaşılıp incelenmesi için amaçlı örnekleme tercih edilir. Amaçlı örnekleme “araştırmanın derinliği için zengin bilgi içeren durumların seçimine yol açar (Patton, 2014: 46).

Bu çalışmada amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitliliğe dayalı katılımcı belirlemeye uygun olarak katılımcılar belirlenmiştir. Çalışmanın katılımcıları kamu ilk, orta ve lise düzeyindeki okullarda çalışan farklı branşlardaki öğretmenlerden oluşmaktadır.

Nitel araştırmalardaki katılımcı sayısına ilişkin olarak doygunluk noktasına ulaşılması, verilerin birbirini tekrar etmeye başlaması araştırmacıların üzerinde anlaştıkları önemli bir kuraldır (Glaser ve Strauss, 1967; Patton, 2014: 246; Yıldırım ve Şimşek, 2011: 115). Bunlara dayalı olarak farklı branşlardan 50 öğretmen katılımcı grubu ile görüşme yapılmıştır.

Tablo 1: Katılımcı Özellikleri

Sıra No	Yaş	Hiz.Yılı	Cinsiyeti		Çalıştığı Okul Türü			Branş	Kod
			Kadın	Erkek	İlk.	Orta	Lise		
1	23	1-5		+		+	Müzik	Ö1	
2	59	20+		+		+	Mat.	Ö2	
3	48	20+	+			+	Mat.	Ö3	
4	32	5-10		+		+	Sos.Bil	Ö4	
5	26	5-10	+			+	İng.	Ö5	
6	26	1-5	+		+		İng.	Ö6	
7	26	1-5		+		+	Türkçe	Ö7	
8	23	1-5	+		+		Sın.Öğ.	Ö8	
9	33	10-15	+			+	İng.	Ö9	
10	48	20+	+			+	Mat.	Ö10	
11	32	1-5		+		+	Sos.Bil	Ö11	
12	52	20+		+		+	Mat.	Ö12	
13	39	15-20	+			+	Türkçe	Ö13	
14	51	20+	+			+	İng.	Ö14	
15	35	10-15	+			+	İng.	Ö15	
16	40	20+	+			+	İng	Ö16	
17	37	10-15		+		+	Din.K	Ö17	
18	57	20+		+	+		Sın.Öğ.	Ö18	
19	44	20+		+	+		Sın.Öğ.	Ö19	
20	43	20+	+		+		Sın.Öğ.	Ö20	
21	50	20+		+	+		Sın.Öğ.	Ö21	
22	32	15-20	+		+		Sın.Öğ.	Ö22	
23	60	20+		+	+		Sın.Öğ.	Ö23	
24	30	5-10		+	+		Sın.Öğ.	Ö24	
25	30	1-5	+			+	Türkçe	Ö25	
26	37	10-15	+			+	Sos.Bil	Ö26	
27	32	5-10	+		+		Mat.	Ö27	
28	24	1-5	+			+	Müzik	Ö28	
29	24	1-5		+		+	Müzik	Ö29	
30	25	1-5		+		+	Müzik	Ö30	
31	22	1-5		+		+	Din.K.	Ö31	
32	30	5-10		+		+	İng.	Ö32	
33	39	15-20	+			+	FenBil.	Ö33	
34	48	20+		+		+	Din.K	Ö34	
35	49	20+		+		+	Mat.	Ö35	
36	47	20+		+		+	Din.K.	Ö36	
37	49	20+	+			+	Fizik	Ö37	
38	49	20+	+			+	Coğ.	Ö38	
39	48	20+		+		+	İng.	Ö39	
40	47	20+		+		+	Biy.	Ö40	
41	39	15-20	+			+	FenBil.	Ö41	
42	52	20+		+		+	Mat.	Ö42	
43	29	5-10	+			+	İng.	Ö43	
44	50	20+		+		+	Mat.	Ö44	
45	45	20+		+		+	Kimya	Ö45	
46	36	10-15		+		+	Türkçe	Ö46	
47	40	10-15		+		+	Türkçe	Ö47	
48	47	20+		+		+	Resim	Ö48	
49	45	20+		+		+	Felsefe	Ö49	
50	47	20+		+		+	Mat	Ö50	

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcılar farklı branş ve okul türlerinden seçilmiş, farklı branşlarda

öğretim yapan %80'ini beş yıldan daha fazla kıdeme sahip öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcılar okul düzeyi olarak ilk (10), orta (25) ve lise (15) olmak üzere üç farklı düzey ve 15 farklı branş olarak Matematik (9), İngilizce (9), Sınıf öğretmeni (8), Türkçe (5), Müzik (4), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (4), Sosyal Bilgiler (3), Fen Bilgisi (2), Fizik (1), Kimya (1), Biyoloji (1), Felsefe (1), Resim (1), Coğrafya (1) maksimum çeşitlendirmeye gidilmiştir. Katılımcı özelliklerine ilişkin verilen Tablo 1'de ayrıca katılımcıların hizmet yılı, yaş ve cinsiyet bilgileri de yer almaktadır. Katılımcılar bir kısa kod ile kodlanarak verilmiştir. Örneğin Ö1, Ö2...şeklinde kodlama yapılmıştır. Katılımcı özelliklerine ilişkin Tablo 1'de katılımcı kodları ve özellikleri verilmiştir. Örneğin Ö1 kodlu katılımcının özelliğine bakıldığında 23 yaşında 1-5 yıllık kıdeme sahip erkek, ortaokul müzik öğretmeni olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Görüşme yöntemi olgubilim çalışmalarında katılımcılardan derinlemesine bilgi elde etmek için kullanılan önemli bir araçtır (Creswell: 2013: 162). Bu nedenle bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Bu çalışmada, veri elde etmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Uzman görüşleri ve alanyazın taraması doğrultusunda oluşturulan sorularla yarı yapılandırılmış görüşme formu düzenlenmiştir. Hazırlanan soruların konu ile ilişkili olma durumunu, yeterliliğini, kapsayıcılığını, anlaşılabilir olmasını sağlama amacıyla oluşturulan sorular en az doktora düzeyinde eğitime sahip 6 öğretim elemanı ile yüz yüze görüşme yapılarak uzman görüşü alınmıştır. Uzmanların önerileri değerlendirilerek sorular üzerinde gerekli değişiklikler ve eklemeler yapılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Formların üzerinde yaş, kıdem, branş, cinsiyet, okul düzeyi gibi görüşülen kişilerin kişisel özelliklerini tanımlayıcı sorulara da yer verilmiştir. Öğretmenlerin oturma düzenine ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile aşağıdaki sorular sorulmuştur:

- 1- Sınıf oturma düzenlerinden yarım daire, daire, sıralı, küme, bireysel oturma düzeninden hangisini tercih edersiniz. Niçin? Hangi kriterleri göz önünde bulundurursunuz? Lütfen açıklayıcı ifadelerle anlatınız.
- 2- Sınıf oturma düzenlerinden yarım daire, daire, sıralı, küme, bireysel oturma düzeninden hangisi sizce öğrencilerin derse katılımını artırmaktadır. Niçin? Lütfen açıklayıcı ifadelerle anlatınız.
- 3- Sınıf oturma düzenlerinden yarım daire, daire, sıralı, küme, bireysel oturma düzeninden hangisi sizce öğrencilerin öğretmen ve diğer öğrencilerle iletişim ve etkileşimini artırmaktadır. Niçin? Lütfen açıklayıcı ifadelerle anlatınız.
- 4- Sınıf oturma düzenlerinden yarım daire, daire, sıralı, küme, bireysel oturma düzeninden hangisi sizce sınıf yönetimini kolaylaştırmaktadır. Niçin? Lütfen açıklayıcı ifadelerle anlatınız.
- 5- Sınıf oturma düzenlerinden yarım daire, daire, sıralı, küme, bireysel oturma düzeninden hangisi sizce öğrencilerin başarısını artırmaktadır. Niçin? Lütfen açıklayıcı ifadelerle anlatınız.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 2017-2018 öğretim yılında Malatya İl Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra gönüllü katılımcılarla çalıştıkları okullarda araştırmacı tarafından görüşme formları üzerine kaydedilerek toplanmıştır. Eksik veya yanlış anlaşılmalari engellemek için araştırmacı görüşme sonrasında tuttuğu notları katılımcılara okumuş, katılımcının söylediklerinin doğru kaydedilip edilmediği ve bu notlara ilişkin eklemek veya çıkarmak istedikleri bilgi olup olmadığı sorulmuş ve

katılımcıların görüşleri doğrultusunda gerekli değişiklikler, ekleme ve çıkarmalar yapılmıştır.

Nitel Verilerin Analizi

Katılımcı görüşleri, katılımcı bilgi tablosunda verildiği gibi, bir sıra sayısı kullanılarak Ö1, Ö2 şeklinde katılımcı kodları oluşturulmuş ve katılımcılara ilişkin bilgiler yaş, cinsiyet, okul türü, branş ve kıdem gibi bilgiler Tablo 1’de verilmiştir. Katılımcı görüşlerinden oluşan 7535 kelimedenden oluşan bir yazılı metin oluşturulmuş, her bir soru konu başlığına göre kodlanarak analizler yapılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmış, daha büyük metinlerden çıkarımlar yaparak bazı sözcüklerin daha küçük içerik kategorileri şeklinde verildiği içerik analizi (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2009: 269) ile verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkileri ortaya koymak amaçlanmıştır.

Analizler araştırmacı ve tez aşamasında doktora öğrencisi olan bir öğretim elamanının açık kodlama yöntemi ile kodlama yapmasının ardından gerçekleştirilmiştir. Filtrelenmeden tüm verilerin kabul edildiği açık kodlama ile en küçük bilginin dahi analizde yer alması sağlanır (Jones ve Alony, 2009: 10). Kodlayıcı güvenilirliğini sağlamak amacıyla Miles ve Huberman (1994: 64) tarafından verilen ve kodlayıcılar arası uzlaşma korelasyonunun %70 ve üzeri için güvenilir kabul edildiği formül ile görüş birliği ve görüş ayrılığının çalışmanın güvenilirliğine etkisi hesaplanmış ve kodlayıcılar arası uzlaşma korelasyonu %93 olarak hesaplanmıştır.

Analiz sonucu oluşturulan kod ve temalar tablolara dönüştürülmüştür. Tabloların yorumlanmasını kolaylaştırmak amacıyla benzer görüşü sahip katılımcıların kodları, frekansları ve katılımcılara oranı yüzde olarak verilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde elde edilen veriler, alt problemlere uygun olarak analiz edilmiş, alt problemlere uygun başlıklar altında analizler gruplandırılarak verilmiştir.

Öğretmenlerin Tercih Ettikleri Oturma Düzenleri

Öğretmenlerin tercih ettikleri oturma düzenine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla katılımcılara “Sınıf oturma düzenlerinden yarım daire (U), daire, sıralı, küme, bireysel oturma düzenlerinden hangisini tercih edersiniz? Niçin?” soruları sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri içerik analiz yapılarak Tablo 2 de kod ve temalar halinde verilmiş ve tabloya ilişkin yorumlar yapılmıştır.

Tablo 2. Öğretmenlerin Tercih Ettikleri Oturma Düzenleri

	Öğretmen Görüşleri	Katılımcı Kodu	f	%
Yarım Daire	Yarım daire oturma düzenini tercih ederim,	Ö3,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö13,Ö14,Ö15, Ö16, Ö19, Ö20, Ö23, Ö24, Ö26, Ö27, Ö30, Ö31,Ö32, Ö33, Ö35, Ö37, Ö39, Ö40, 048	25	50
	Göz teması kurmak kolaydır,	Ö8, Ö9, Ö14, Ö15, Ö16, Ö19, Ö26, Ö27,Ö31, Ö31, Ö40	11	22
	Öğrenciler arası iletişim ve etkileşimi artırır,	Ö3, Ö7, Ö10, Ö13, Ö16, Ö23, Ö26, Ö27, Ö32, Ö37	10	20
	Öğretmen rahat iletişim kurabilir,	Ö6, Ö8, Ö10, Ö13, Ö23, Ö27, Ö30, Ö31	8	16
	Öğretmen ve tahtayı rahat görürler,	Ö6,Ö13,Ö33,Ö39	4	8
	Arkadaşlarının yüzüne bakmalarını tercih ederim,	Ö19,Ö23, Ö24, Ö32	4	8

	Dikkatin devamlılığını sağlayabilir,	Ö24, Ö27	2	4
	Sınıfın kontrolü daha kolay,	Ö26, Ö31,	2	4
	Jest ve mimikleri görmek önemlidir,	Ö14, Ö19	2	4
	Sınıf mevcudu uygun değil,	Ö3, Ö10	2	4
	Öğrenciler kendilerini rahat hissederler,	Ö40	1	2
	Ders işleme yöntemime daha uygun,	Ö48	1	2
	Öğretmen herkese aynı mesafede olur,	Ö6,	1	2
	Konuşma etkinlikleri için uygun,	Ö7,	1	2
	Öz güvenleri artar,	Ö7	1	2
Sıra	Sıra oturma düzenini tercih ederim,	Ö4,Ö5, Ö11, Ö17, Ö18, 21, Ö22, Ö29, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö42, Ö46, Ö47,Ö49, Ö50	18	36
	Sınıf mevcudu bunu gerektiriyor,	Ö5, Ö11, 18, Ö22, Ö34, Ö35, Ö36, Ö38, Ö46, Ö50	10	20
	Sınıf kontrolü kolaydır,	Ö17, Ö29, Ö46, Ö49	4	8
	Çalışkanlar öne oturarak örnek oluyorlar,	Ö4, Ö35	2	4
	Öğrencilerin bana ve tahtaya ulaşması kolay,	Ö18, Ö42	2	4
	Bu düzene daha alışığım,	Ö47	1	2
	Sunu yapma, dinleme gibi becerileri geliştirir,	Ö21	1	2
	Öğrencilerin yaşı orta ve lisede buna uygun,	Ö17	1	2
	Bireysel oturma düzenini tercih ederim.	Ö1,Ö2,Ö12,Ö24,Ö41,Ö47	6	12
	Daha verimli eğitim,	Ö12,Ö28,Ö41,Ö44	4	8
Bireysel	Derse daha fazla dikkatlerin verirler,	Ö28,Ö41,Ö44	3	6
	Hatalar rahat tespit edilir,	Ö1,Ö12	2	4
	Öğretmen daha rahat ilgilenir,	Ö1,Ö12	2	4
	Bireysel fikirler daha kolay alınır,	Ö1	1	2
	Sınıf mevcudu uygun değil,	Ö2	1	2
	Sessizlik verimi artırır,	Ö28	1	2
	Bu düzene alışığım,	Ö47	1	2
	Öğrenciler dersi rahat dinler,	Ö44	1	2
	Küme oturma düzenini tercih ederim,	Ö20, Ö21, Ö25, Ö43, Ö45	5	10
	Tartışma, grup çalışmasına uygun,	Ö21, Ö25, Ö43	3	6
Küme	Öğrenciler daha aktif çalışabilir,	Ö25,Ö45	2	4
	Seviye grupları ile çalışmaya uygun,	Ö20, Ö43	2	4
	Dersin işlenişine daha uygun,	Ö45	1	2
	Öğrenciler kolay çalışır,	Ö45	1	2
	Etkili iletişim ortamı oluşur,	Ö45	1	2

Öğretmenlerin sınıf oturma düzenlerinden en fazla ($f=25$, %50) yarım daire oturma düzenini, göz teması kurmanın kolay olması ($f=11$, %22) ve iletişimi ve etkileşimi artırdığı ($f=10$, %20) için tercih ettikleri görülmektedir. Yarım daire oturma düzenini tercih eden öğretmenlerin bazılarının görüşleri şöyledir:

Yarım daire oturma düzeninin olmasını tercih ederim. İletişimi ve öğrenciler arasındaki etkileşimi artırdığı için (Ö3)

Yarım daire oturma düzeni konuşmaya yönelik etkinlikleri de içinde barındırır. Bu sayede öğrenci duygu ve düşüncelerini öğretmene ve arkadaşlarına çok daha rahat bir şekilde yansıtabilir (Ö7).

Yarım daire oturma düzeni öğrenciler arası iletişimi artırır ve öğretmenin öğrenciyle daha rahat diyalog kurmasını sağlar (Ö10).

Öğretmenler oturma düzenleri içinde ikinci sırada sıra oturma düzenini tercih ettiklerini ($f=18$, %36)

ifade etmişlerdir. Bireysel ve küme oturma düzenleri ise üçüncü ve dördüncü sırada tercih edilen oturma düzenleri olarak belirtilmiştir. Konuya ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Sıralı oturma düzenini tercih ediyorum. Okulun ve sınıfın fiziki yapısına en çok uyan düzen bu. Tek sıralı bir düzen için müsait bir ortam yok. Sınıfların kalabalık olması bu sistemi zorunlu kılıyor (Ö34).

Bireysel oturma düzenini tercih ederim. Çünkü öğrencinin daha verimli eğitim alabilmesi bu sistem ile daha kolay olabilir. Öğrencilerin bireysel fikirleri daha kolay alınır ve hatalar daha rahat tespit edilir (Ö12).

Bireysel oturma düzeni tercihim olurdu. Bireysel oturumlarda daha düzenli, daha verimli dikkati dağılmadan derse odaklandıklarını düşünüyorum (Ö41).

Yukarıda verilen ifadeler Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin sıralı düzeni tercih etmelerinde en etkili faktörün, sınıfın fiziksel olarak yetersiz olması ve sıralı düzende daha fazla sıra ve öğrencinin sınıfta oturma alanı bulması olduğu görülmektedir. Bireysel oturma düzenini bazı öğretmenlerin (%8) daha verimli olduğu için, bazılarının da (%6) öğrencilerin derse daha fazla konsantre olduğu için tercih ettikleri görülmektedir.

Öğrenci Katılımını Artıran Oturma Düzeni

Öğrencilerin derslere etkin bir şekilde katılımları onların akademik başarılarına önemli katkı sunmaktadır (Buchholz ve Sheffler, 2009). Öğrenciler öğretmen tarafından düzenlenen aktivitelere gönüllü olarak katıldıklarında hem işlenen konular pekiştirilmiş olur hem de dersler monoton olmaktan çıkarak, daha çekici hedeflerin olduğu bir oyuna dönüşebilir. Derse katılım öğrenci kadar öğretmen içinde önemlidir. Öğrencilerin değerlendirmesini etkinliklerdeki öğrenci performansına bağlı olarak değerlendirmek ve derse bu etkinliklerin başarısına göre yönlendirmek, ek materyal kullanmak veya tekrar yapmak ancak iyi bir öğrenci katılımının olduğu etkinlikler sonucunda kararlaştırılır. Öğrencilerin derse katılımları farklı sebeplerden dolayı artabilir veya azalabilir. Öğrencinin konuyu anlamamak veya yorgunluk gibi kendisinden kaynaklı sebepler olabildiği ya da sınıfın ergonomik koşulları, oturma düzeni gibi dersin işlendiği ortamdaki bazı özellikler de derse katılımı zorlaştırabilir; sınıfın ergonomik koşulları, oturma düzeni gibi (Jayaratne ve Fernando, 2009). Oturma düzeninin incelendiği bu çalışmada öğretmenlere "Sınıf oturma düzenlerinden yarım daire, daire, sıralı, küme, bireysel oturma düzeninden hangisi sizce öğrencilerin derse katılımını artırmaktadır. Niçin? Lütfen açıklayıcı ifadelerle anlatınız." sorusu sorulmuş, öğretmenlerin cevaplarının içerik analizi yapılarak hangi oturma düzeninin öğrenci katılımını daha fazla artırdığına yönelik görüşler analiz edilmiş ve aşağıdaki Tablo 3'te içerik analizi sonucu sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrenci Katılımını Artıran Oturma Düzenine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri	Katılımcı Kodu	f	%
Yarım Daire	Öğrenci katılımını artırır,	Ö3,Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö15, Ö19, Ö20, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö38, Ö39, Ö40, Ö48, Ö49, Ö50	30	60
	Rahat iletişim kurulabilir,	Ö5, Ö10, Ö13, Ö20, Ö23, Ö31, Ö33, Ö35, Ö39	9	18
	Dikkat öğretmen ve arkadaşların üzerindedir,	Ö15, Ö24, Ö26, Ö27, Ö35, Ö38, Ö40	7	14
	Kimse kimsenin önüne geçmez,	Ö3, Ö10, Ö11, Ö23, Ö25, Ö35, Ö40	7	14
	Tahtaya herkes eşit mesafede olur,	Ö3, Ö10, Ö23, Ö24, Ö35, Ö40	6	12
	Öğretmen sürekli göz teması sağlar,	Ö9, Ö9, Ö5, Ö27, Ö48,	5	10

	Öğrencilerin yüzleri birbirlerine ve öğretmene dönük,	Ö11, Ö20, Ö22, Ö38, Ö48	5	10
	Öğrencinin bilgi ve düşüncesine rahat ulaşılabilir,	Ö4, Ö11, Ö25	3	6
	İletişim ve tartışmaya dayalı,	Ö13, Ö30	2	4
	Kendini ifade edebilme gelişir,	Ö20,Ö32,	2	4
	Sınıf içi hâkimiyeti ve disiplini artırır,	Ö19, Ö48,	2	4
	Yüz yüze iletişimi kuvvetlendirir,	Ö22, Ö48,	2	4
	İşbirliği kolaydır,	Ö26, Ö19,	2	4
	Öğrenci başarısını artırır,	Ö33, Ö38,	2	4
	Kendilerine güven duygusu gelişir,	Ö20,	1	2
	Model alma daha çok gerçekleşir,	Ö31,	1	2
	Deney, projeksiyon gösterimi, anlatım yöntemleri için verimlidir,	Ö33,	1	2
	Yabancı dil derslerinde tercih edilmeli,	Ö39,	1	2
Bireysel	Öğrenci katılımını artırır,	Ö1, Ö2, Ö12, Ö28, Ö29,Ö34, Ö36, Ö41, Ö43, Ö44, Ö47,	11	22
	Arkadaşlarıyla sohbet fırsatı bulamaz,	Ö28, Ö29, Ö34, Ö36	4	8
	Bireysel fikirler rahat alınır,	Ö1, Ö12,Ö44	3	6
	Öğrenci yalnız kalınca dersle ilgilenir,	Ö29, Ö34, Ö36	3	6
	Öğrencinin kendine güveni artar,	Ö2, Ö2, Ö12	3	6
	Kendi fikirlerini rahat ifade eder,	Ö2, Ö44	2	4
	Verimi artırır,	Ö41	1	2
	Doğruya araştırarak ulaşır,	Ö2	1	2
Aktif ve pasif öğrenciler ortaya çıkar	Ö43	1	2	
Küme	Öğrenci katılımını artırır,	Ö7, Ö8, Ö26, Ö43, Ö45	5	10
	Aktif derse katılımı sağlar,	Ö7, Ö8,	2	4
	Oyunla öğretim sağlanabilir,	Ö7,	1	2
	Öğrencilerin birbirleriyle etkileşimini artırır,	Ö7,	1	2
	İşbirliği sağlar,	Ö43,	1	2
Sıra	Öğrenci katılımını artırır,	Ö5, Ö18, Ö21,Ö37, Ö42, Ö46, Ö47	7	14
	Kontrol kolay,	Ö37,	1	2
	Söz hakkı tanımak kolay,	Ö18,	1	2
	Öğretmen öğrenciye kolay ulaşabilir,	Ö42	1	2
	Öğretmen öğrenci iletişimi kolay sağlanır,	Ö21	1	2
	İletişim az,	Ö37,	1	2
	Ön sıralardaki daha aktiftir,	Ö46	1	2
	Sıralı ve bireysel dışındakiler hakkında bilgim yok,	Ö47	1	2
Öğrencileri fikirlerini rahat ifade edebilir,	Ö18	1	2	
Derse katılımda oturma düzeninin önemi yok,	Ö14,Ö15,Ö16,Ö17	3	6	

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların birinci sırada ($f=30$, %60) “yarım daire oturma düzeni” öğrenci katılımını artırır şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Katılımcılara göre yarım daire oturma düzeni rahat iletişim kurabilme, dikkati öğretmen ve arkadaşlarına verme ve kimse kimsenin önünde olmayacağı için tahtayı ve dolayısı ile yapılan etkinlikleri rahat takip edebilme olanağı sağladığı için öğrencilerin derse katılımlarını artırmada önemli görülmüştür. Yarım daire oturma düzenini destekleyen bazı katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir;

Yarım daire oturma düzeninde her öğrencini yüzü öğretmene dönük olduğundan öğretmen öğrencilerin derse katılımını çok rahat sağlayabilir (Ö6).

Tartışma olan ortamlarda öğrenci konuyu çok daha kolay öğrenir. Öğrenciler hem birbirleriyle hem de öğretmenle daha rahat iletişim kurarlar (Ö30).

Öğrenciler direk olarak öğretmenle iletişim halinde olurlar. Caydırıcılar daha azdır. Diğer öğrencilerle olan muhabbet daha aza iner ve önünde kimse olmadığı için odak noktası olduğunu düşünüp ister istemez derse daha çok dikkatini verir (Ö35).

Çalışmaya katılan öğretmenler ikinci olarak ($f=11$, %22) "bireysel oturma düzeni" öğrenci katılımını artırır şeklinde görüş bildirmiştir. Bazı öğretmenler öğrencilerin arkadaşlarıyla konuşmaya fırsat bulamaması, bireysel olarak fikirlerin daha rahat ifade edilebilmesi gibi sebeplerden dolayı bireysel oturma düzeninin öğrencilerin derse katılımını artıracığını ifade ettikleri görülmektedir. Bazı öğretmenlerin konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

Bireysel oturma düzeni derse katılımı artırır. Öğrenci yalnız kaldığı için dersle ve öğretmenle daha alakalı olur (Ö29).

Bireysel oturma düzeni tercih edilmeli. Bu oturma düzeni öğrencilerin ilgisini başka tarafa kaymasını önler. Çünkü bireysel çalışma esastır. Öğrenci her istediğinde arkadaşlarıyla irtibata geçemez (Ö36)

Bireysel oturma düzeninde olursa katılım bence çok daha fazla olur. Öğrenciler bireysel şekilde birbirlerinden bağımsız oturduklarından kendi düşüncelerini rahat ifade ederek derste aktif olurlar (Ö44).

Tablo 3'te öğretmenlerin son olarak küme ve sıra oturma düzenlerinin katılımı artırdığını ifade ettikleri görülmektedir. Küme oturma düzeni bu katılımcılara göre aktif derse katılımı sağlamakta, oyunlar yoluyla öğretimi sağlamakta ve öğrencilerin etkileşimini, işbirliğini artırmaktadır. Katılımcı görüşlerinin çoğunlukla yarım daire oturma düzenine yoğunlaştığı görülmektedir. Öğretmenlerin istedikleri oturma düzenini oluşturabilmeleri sınıftaki alanla yakından ilişkilidir. Yarım daire oturma düzeninde ders yapmak için her derslikteki öğrenci sayıları uygun olmayabilir.

İletişim ve Etkileşimi Artıran Oturma Düzeni

Sınıf içinde öğretmenin öğrencilerle, öğrencilerinde öğretmen ve öğrencilerle iletişim ve etkileşim içinde olmaları toplu olarak eğitim öğretim faaliyetlerinin yapıldığı sınıflarda kaçınılmazdır. Bu iletişim ve etkileşimin mümkün olduğu kadar fazla olması, öğrencilerde stresi düşürecek, işbirliğini ve dayanışma duygusunu artıracak otonom öğrenenler diye tanımlanan, kendi öğrenmesi üzerinde söz sahibi olan, eğitim öğretim etkinliklerini kendi amaçları doğrultusunda yönlendirebilen öğrenci kitlesinin oluşturulabilmesi için gereklidir. Öğretmenlere "Yarım daire (U), sıralı, küme, bireysel oturma düzenlerinden hangisi öğrencilerin öğretmen ve diğer öğrencilerle iletişim ve etkileşimlerini artırmaktadır? Niçin?" sorusu sorulmuş ve öğretmenlerin cevapları analiz edilerek Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. İletişim ve Etkileşimi Artıran Oturma Düzenine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri	Katılımcı Kodu	f	%
Yarım Daire	İletişim ve etkileşimi artırır,	Ö1,Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö19, Ö20, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö38, Ö39, Ö40, Ö43, Ö45, Ö46, Ö47, Ö48, Ö49, Ö50	38	76
	Yüz yüze iletişim daha kalıcıdır,	Ö3, Ö5, Ö6, Ö8, Ö12, Ö20, Ö22, Ö29, Ö30, Ö32, Ö39, Ö45, Ö46, Ö47, Ö50	15	30

	Göz teması sağlanır,	Ö5, Ö16, Ö25, Ö31, Ö31, Ö39, Ö45, Ö47	8	16
	Herkes birbirini rahatça görebilir,	Ö3,Ö6,Ö10, Ö15,Ö29, Ö43, Ö49,	7	14
	İletişim ve tartışmaya uygundur,	Ö1,Ö2,Ö12, Ö22, Ö24, Ö28	6	12
	Sohbet havasında öğretim daha kalıcı olur,	Ö2, Ö3, Ö9,Ö23, Ö30,	5	10
	Jest ve mimikler rahat görülebilir ve anlatım gücü artar,	Ö6, Ö9, Ö15, Ö30	4	8
	Sınıf kontrolü kolaydır,	Ö25,Ö26,Ö48	3	6
	Öğrencilerin fikirleri rahat alınır,	Ö1, Ö10, Ö12	3	6
	Her öğrenci öğretmen ve arkadaşlarına eşit uzaklıkta olur,	Ö6, Ö10, Ö15	3	6
	Bilgi alışverişi olur,	Ö13, Ö28,	2	4
	Öğrenciler tahtayı rahat görebilir,	Ö16, Ö50	2	4
	Öğretmen tam odak nokta olur,	Ö24, Ö27,	2	4
	Dikkat dağınıklığı azdır,	Ö24, Ö48,	2	4
	Öğrencilerin kendilerini ön planda hissetmeleri sağlanır,	Ö24, Ö33,	2	4
	Derse katılımı artırır,	Ö31, Ö32,	2	4
	Görseller rahat görülebilir,	Ö14	1	2
	Öğretmenin öğrenciye ulaşması daha kolaydır,	Ö7,	1	2
	Öğrenci hem arkadaşının hem de öğretmenin söylediklerini rahat anlar,	Ö8,	1	2
	Dinleyiciler rahat değerlendirme yapabilir,	Ö10,	1	2
	Öğrencilerin birbiriyle olan ilişkisi gelişir,	Ö13	1	2
	Öğrenciler hem dinleyici hem konuşmacıdır,	Ö27	1	2
	Öğrenci merkezlidir,	Ö33,	1	2
	Başarıyı artırır,	Ö38	1	2
	Öğrenciler daha dikkatli olur,	Ö48,	1	2
	İletişim ve etkileşimi artırır,	Ö4, Ö7, Ö8, Ö11, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö35, Ö45	10	20
	Sosyallik artar,	Ö4, Ö11, Ö43,	1	2
	Öğretmenin öğrenciye ulaşması daha kolaydır,	Ö7, Ö43,	1	2
	Yüz yüze bakıldığında iletişim ve etkileşim artar,	Ö20,Ö21	1	2
	İş birliğini zorunlu kılar,	Ö35,	1	2
Küme	Göz teması sağlanır,	Ö7,	1	2
	Aktif öğrenmeye uygundur,	Ö19,	1	2
	Oyun havasında öğrenmeleri kalıcı olur,	Ö18,	1	2
	Öğrenciler birbirleriyle rahatça fikir alışverişinde bulunabilir,	Ö4	1	2
	Çalışkan ve tembel öğrencilerin gayretini artırır,	Ö10,	1	2
	Öğrenci hem arkadaşının hem de öğretmenin söylediklerini rahat anlar,	Ö8,	1	2
	İletişim ve etkileşimi artırır,	Ö34, Ö36, Ö41, Ö42, Ö44	5	10
	Öğrenci gerektiği zamanda öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişime geçer,	Ö34, Ö41, Ö42, Ö44,	4	8
	Öğrenciler arasındaki iletişim azaltıp öğretmenle iletişimi artırır,	Ö36, Ö41, Ö42,	3	6
	Boş iletişimi azaltır,	Ö41, Ö42,	2	4
Sıra	İletişim ve etkileşimi artırır,	Ö17, Ö21, Ö37	3	6
	Öğretmenin sınıf görme sansı artıyor,	Ö17	1	2
	Her öğrenciye ulaşmak daha kolaydır,	Ö17	1	2
	Yüz yüze bakıldığında iletişim ve etkileşim artar,	Ö21	1	2

Öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkiyi geliştirir,	Ö37	1	2
Not tutma fazla olur,	Ö37,	1	2

Yukarıdaki Tablo 4 incelendiğinde, çalışmaya katılan öğretmenlerin önemli bir çoğunluğunun ($f=38$, %76) yarım daire oturma düzeninin iletişim ve etkileşimi artırdığı yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Öğretmenlere göre yarım daire oturma düzeninde yüz yüze iletişim olduğu için daha kalıcı öğrenme gerçekleşebilmektedir. Ayrıca öğretmenlerin göz teması sağladığı için iletişim ve etkileşime katkısı olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Yarım daire oturma düzeni öğretmenlere göre herkesin birbirini görebilecekleri bir düzen sağladığı için iletişim ve tartışmaya uygundur. Dersin sohbet havasında işlenebilmesi, öğretmen ve öğrencilerin jest ve mimiklerini kullanarak anlatım güçlerini artırmaları yarım daire oturma düzeninin iletişimi ve etkileşimi artırmada önemli artıları olarak ifade edildiği Tablo 4'te görülmektedir. Katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir;

Yarım daire oturma düzeninde herkes birbirini rahatça görebilir. Yüzyüze iletişim de her zaman daha fazla akılda kalıcı olur. Çünkü öğrenciler birbirleriyle olan diyaloglarını unutmazlar ders de böyle bir sohbet havasında işlendiğinde unutulmaz (Ö3).

Yarım daire oturma düzeni öğrencinin öğretmen ve diğer öğrencilerle olan iletişimini artırır. Göz kontağı rahat bir şekilde kurulduğu için ders açısından iletişim en yüksek seviyeye çıkar ve bilginin kalıcılığı artar (Ö5).

Küme ve yarım daire oturma düzeni çocukların hem akranlarıyla hem de rehberlik eden öğretmenle rahat iletişim kurmalarını sağlıyor. Yüz yüze ve göz göze oturma temelli bir sistem olduğundan etkileşim çok daha fazla. Öğrenci hem arkadaşlarını düşüncelerini hem de öğretmenin söylediklerini bu sayede daha çok akılda tutar (Ö8).

Yarım daire iletişim ve etkileşim açısından bir numaradır. Öğretmen tüm öğrencilerle göz teması kurabilir. Tahta her birey tarafından rahatça görülür. Bunlar da iletişimin artması bakımında önemli etkenlerdir (Ö16).

Yarım daire, çünkü öğrencilerin oturma planına göre öğretmen tam odak noktası oluyor. Öğrencilerin tamamına hâkim olabilecek dikkat dağınıklığını minimize edecek, iletişimi ön planda tutacak ve her öğrencinin kendini ön planda hissetmesini sağlayacak bir oturma düzeni (Ö24)

Yarım daire oturma düzeni iletişim ve etkileşimi artırır. Çünkü bu düzende öğretmen ve öğrenci birbirlerine dönüktür. Birbirlerinin hal ve hareketlerini çok kolay gözlemleyip çıkarımda bulunabilirler. Bu da konunun kalıcı olmasını sağlar (Ö30).

Sınıf içindeki iletişim ve etkileşimi geliştiren ikinci ($f=10$, %20) oturma düzeni olarak küme oturma düzeninin belirtildiği görülmektedir. Katılımcılara göre öğrenciler küme oturma düzeninde daha sosyal olabilmekteler. Bu oturma düzeni öğrencilerin birbirlerine ulaşmalarını kolaylaştırdığı gibi aynı zamanda küme içinde öğrenciler birbirlerinin yüzüne baktıkları için iletişim ve etkileşimde artar. Küme oturma düzeninin iletişim ve etkileşime katkılarını bazı katılımcılar şu sözlerle ifade etmişlerdir;

Küme düzeni daha iyidir. Bu oturma düzeni sayesinde öğrenciler arası etkileşim artar. Sosyallik artar. Ayrıca bir çalışkan bir de tembel öğrenci olacak şekilde oturtmaya çalışırım. Çalışkan öğrenci tembel olan öğrenciyle rahat bir şekilde fikir alışverişinde bulunabilirim diye (Ö4).

Öğrencilerin birbirleri arasındaki ilişki gelişir. Sosyallik artar. Bir çalışkan ve bir tembel oturtulduğunda birbirlerinden etkileşim olur ve öğrencinin derse olan gayreti artar (Ö11).

Küme oturma düzeni iletişim ve etkileşim açısından daha etkilidir. Öğrenciler dersi bir oyun içinde öğrendikleri zaman çok daha akılda kalıcı olur. Birbirleriyle hem eğlenirler hem de dersin akılda kalıcılığı fazlalaşır (Ö18).

Öğretmenlere göre oturma düzenleri içinde iletişim ve etkileşime katkısı en az olan oturma düzenleri bireysel ve sıra oturma düzenleridir. İletişim ve etkileşimin daha çok başka insanlarla olması gerektiği düşünüldüğünde bu durum daha anlaşılabilir bir durumdur.

Sınıf Yönetimi Açısından Oturma Düzeni

Sınıf, eğitim öğretim etkinliklerinin yapıldığı ortamdır. Sınıf içinde öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmek için yaptıkları gerekli düzenleme ve uygulamalar sınıf yönetimi olarak tanımlanmaktadır (Celep, 1997). Güven ve Karşlı (2014:1) sınıf yönetimini etkileyen çok sayıda değişkenin olduğunu belirtmişlerdir. Güven ve Karşlı yaptıkları çalışmada kalabalık sınıflarda sınıf yönetiminin de zorlaştığını ifade etmişlerdir. Çandar ve Şahin (2013: 113) öğretmenlerin kullandıkları yaklaşımların yeni bir sınıf oturma düzeni gerektirebileceğini ifade etmektedir. Harris'e (1991: 158) göre oturma düzeni sınıf yönetimini ve eğitsel çabaları destekleyebilir veya engelleyebilir. Sınıf yönetiminde oturma düzeninin de etkili olduğu düşünülerek öğretmenlere "Sınıf oturma düzenlerinden yarım daire, daire, sıralı, küme, bireysel oturma düzeninden hangisi sizce sınıf yönetimini kolaylaştırmaktadır. Niçin? Lütfen açıklayıcı ifadelerle anlatınız." sorusu yöneltilmiş, yapılan görüşmeden elde edilen veriler analiz edilerek kod ve temalar halinde aşağıdaki Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Sınıf Yönetimini Kolaylaştıran Oturma Düzenine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri	Katılımcı Kodu	f	%	
Yarım Daire	Sınıf yönetimini kolaylaştırmaktadır,	Ö3, Ö4, Ö6, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14, Ö15, Ö16, Ö19, Ö20, Ö22, Ö23, Ö24, Ö27, Ö32, Ö33, Ö38, Ö39, Ö43, Ö46, Ö48, Ö50	23	46	
	Öğretmen her öğrenciyi rahat görebilir,	Ö4, Ö6, Ö10, Ö11, Ö15, Ö16, Ö20, Ö22, Ö23, Ö24, Ö27, Ö39, Ö43, Ö48, Ö50	15	30	
	Sınıf kontrolü kolaydır,	Ö3, Ö4, Ö10, Ö14, Ö15, Ö23, Ö27, Ö38, Ö43, Ö50	10	20	
	Öğretmen kolay müdahale edebilir,	Ö3, Ö4, Ö6, Ö9, Ö10, Ö15, Ö38, Ö43, Ö50	9	18	
	Her öğrenci ile göz teması kurabilir,	Ö3, Ö19, Ö43, Ö46	4	8	
	Göz teması kurmak kolaydır,	Ö3, Ö19, Ö23, Ö46	4	8	
	Yüz yüze çok aykırı davranamazlar,	Ö6, Ö24, Ö38, Ö46,	4	8	
	Öğrencileri derse katma kolaydır,	Ö6, Ö9, Ö33, Ö43	4	8	
	Sınıf içi etkileşim ve paylaşım artar,	Ö11, Ö33,	2	4	
	Öğrencinin dikkatini aktif tutmak kolaydır,	Ö24, Ö33,	2	4	
	Öğrencilerle eşit mesafede olunur,	Ö22,	1	2	
	Birebir iletişimle öğrenciler daha rahat yönetilebilir,	Ö32,	1	2	
	Sıra	Sınıf yönetimini kolaylaştırmaktadır,	Ö1, Ö5, Ö7, Ö12, Ö13, Ö17, Ö18, Ö21, Ö25, Ö30, Ö31, Ö37, Ö47, Ö49	14	28
		Tüm öğrenciler göz önündedir,	Ö7, Ö12, Ö13, Ö17, Ö31, Ö47, Ö49	7	14
Öğretmenin müdahalesi kolay olur,		Ö5, Ö7, Ö17, Ö31, Ö49	5	10	
Öğretmen sınıfı rahat gözlemleyebilir,		Ö1, Ö12, Ö13	3	6	
Öğrencinin diğerleriyle iletişim ve etkileşimi az olur,		Ö2, Ö30, Ö31	3	6	
Öğrenciye ulaşmak kolaydır,		Ö47, Ö49	2	4	
Birbirlerinin yüzlerini görmediklerinden daha etkilidir,		Ö25	1	2	
Öğrenci öğretmen ve tahtayı rahat görebilir,		Ö25,	1	2	
Öğretmen öğrenci iletişim kolay sağlanır,		Ö21	1	2	
Bir		Sınıf yönetimini kolaylaştırmaktadır,	Ö2, Ö8, Ö26, Ö29, Ö34, Ö35, Ö36, Ö41, Ö42, Ö44,	10	20
	Öğretmen anında müdahale edebilir,	Ö8, Ö26, Ö29, Ö35, Ö42,	5	10	

	Hâkimiyet kurmak kolaydır,	Ö8, 26Ö, Ö34	3	6
	Etkileşim ve iletişim daha az olur,	Ö26, Ö36, Ö41,	3	6
	Kimin ne yaptığını öğretmen rahatça görür,	Ö2, Ö44,	2	4
	Fazla ses ve gürültü olmaz,	Ö28, Ö29	2	4
	Aktif olan öğrenci öne çıkar,	Ö2	1	2
	Birbirinden faydalanma en aza iner,	Ö2	1	2
	Bireysel çalışma artar,	Ö2	1	2
	Daha fazla verim alabiliriz,	Ö35	1	2
	Öğrencinin derse ilgisi artar,	Ö34	1	2
	Bireysel farklılıklara göre oturma iyidir,	Ö35,	1	2
Küme	Sınıf yönetimini kolaylaştırmaktadır,	Ö45	1	2
	Öğrencileri tanımak daha kolaydır,	Ö45,	1	2
	Bireysel özellikler kümede rahat görülür,	Ö45,	1	2
	Her oturma düzeni iyi diyenler,	Ö40	1	2

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin önemli bir kısmının ($f=23$, %46) yarım daire oturma düzeninin sınıf yönetimini kolaylaştırdığını ifade ettiği görülmektedir. Bu öğretmenlere göre yarım daire oturma düzeninde öğretmen her öğrenciyi rahatlıkla görebilir, sınıfı kontrol etmek ve gerektiğinde müdahale etmek daha kolaydır. Öğrencilerle öğretmen yarım daire düzeninde daha rahat göz temasında bulunabilir. Bazı öğretmenlerin yarım daire oturma düzeninin sınıf yönetimine katkısına ilişkin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Yarım dairenin sınıf yönetiminde daha kolay olacağını düşünüyorum. Çünkü öğretmen öğrencilerin her biriyle ayrı ayrı göz teması kurabilir ve öğrenciler yarım daire şeklinde oturdukları için bunu yapmak çok daha kolaylaşır. Her hangi bir taşkınlık halinde de müdahalesiyle dersin işleyişini bozmadan derse kaldığı yerden devam edebilir (Ö3).

Yarım daire oturma düzeni sınıf yönetimini kolaylaştırır. Öğretmen tüm öğrencilerin yüzünü gördüğü için derse katma ve müdahale etme daha kolay oluyor. Öğrenciler zaten çok aykırı davranmıyor çünkü öğretmenle ve diğer öğrencilerle yüz yüze oturuyor (Ö6).

Yarım daire (u düzeni) öğrencilerle göz teması kurulması açısından daha uygundur. Tabii ki bunun uygulanması için sınıf mevcudunun ve sınıf alanının yeterli olması lazım (Ö19).

Yarım daire oturma düzeni sınıf yönetiminde etkilidir. Çünkü herkes birebir iletişimle daha kolay yönetilebilir (Ö32).

Yarım daire daha iyi olur. Bu düzende sınıfa hâkim olma çok daha kolay olur. Öğretmen öğrencilere rahat bir şekilde ulaşabilir (Ö50).

Çalışmaya katılan öğretmenlerin bazılarında ($f=14$, %28) göre ise sıra oturma düzeni sınıf yönetiminde öğretmenin işini kolaylaştırmaktadır. Bu öğretmenlere göre sıra oturma düzeninde bütün öğrenciler göz önündedir, hâkimiyet kolaydır ve öğrencilerin birbirleriyle etkileşim ve iletişimi daha azdır. Bu nedenle sıra oturma düzeni sınıf yönetimine katkı sağlamaktadır. Sıra oturma düzeninin sınıf yönetimi açısından etkili olduğunu düşünen bazı öğretmenlerin görüşleri şöyledir;

Sıralı oturma düzeni öğretmen açısından sınıf hâkimiyetini elde tutmakta daha uygundur. Öğrenciler tertipli bir sıra şeklinde oturduklarında öğretmenin sınıf idaresi kolaylaşır (Ö18).

Sıralı oturma düzeni sınıf yönetimini kolaylaştırır. Çünkü öğrenciler tahtayı, öğretmenlerini direk görebilirler. Birbirlerinin yüzlerini görerek konuyu öğrenmedikleri için daha etkili bir sınıf yönetimi olur (Ö24).

Sıralı oturma düzeni sınıf yönetimini kolaylaştırır. Diğer oturma düzenleri öğrenciler arasındaki iletişimi artırdığı için birbirleriyle sohbet etmeleri daha kolay olur (Ö30).

Sıralı oturma düzeni sınıf yönetimini elde etmede güzel bir oturma yöntemidir. Çünkü öğretmenin görüş alanı sıralı oturma düzeninde daha kolay gerçekleşir. Öğrenciler arası iletişimi kontrol etme ve müdahale etme kolaylaşır (Ö31).

Oturma düzeninin sınıf yönetiminde etkili olduğunu düşünen öğretmenlerin bir kısmı ise bireysel oturma düzenini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu öğretmenlere göre öğretmenin anında müdahale edebilmesi, sınıfı kontrol etmenin kolay olması, etkileşim ve iletişimin kısıtlı olması, öğrencilerin ne yaptığını öğretmenin rahat görebilmesi gibi özellikler önemlidir ve bunları ancak bireysel oturma düzeniyle sağlayabileceklerini ifade etmişlerdir. Oturma düzenleri içinde küme oturma düzeni tercih eden bir (Ö45) ve her oturma düzeninde sınıf yönetiminin kolay olduğunu savunan bir (Ö40) öğretmen bulunmaktadır. Sınıf yönetimi sadece öğretmenin sınıfın kontrolünü sağlaması, gerektiğinde müdahale edebilmesi gibi disiplin ve otorite çağrışımları yapsa da bunlarla sınırlı değildir. Sınıf yönetimi aynı zamanda eğitim öğretimin gerektirdiği oturma düzenine göre sınıfı düzenlemek, sınıf içinde gerekli fiziksel değişiklikleri yapabilmek, eğitim öğretimin etkililiği ve dersin amacı doğrultusunda sınıf için faaliyetleri devam ettirebilmektir. Tablo 5’te görüldüğü gibi öğretmenlerin yarım daire oturma düzeninin sınıf yönetimine katkısına ilişkin çok sayıda gerekçeleri bulunmaktadır. Ancak yarım daire oturma düzeninin bir koşul olmadığı da görülmektedir. Sonuç olarak, oturma düzeni sınıf yönetiminde öğretmenlere avantajlar sağlayabilir. Öğretmenlerin dersin amacına ve öğretim faaliyetine uygun oturma düzenini tercih etmesi ve belli bir oturma düzeninde ısrar etmemesi önerilebilir. Karaçelik’in (2016: 1) dediği gibi “oturma düzeni öğretmenin sınıfında hangi dersi ne şekilde işleyeceğine göre sürekli değişir ya da değişmelidir.”

Öğretmenlere Göre Başarıyı Artıran Oturma Düzeni

Kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi ve öğrencilerin aktif olarak derse katılmalarının sağlanması açısından oturma düzeni önemlidir (Karaçelik, 2016). Sınıfta gerçekleştirilen aktivitelerden uzak kalan, sırasında sıkışmış bir şekilde oturan öğrenci derslerine karşı isteksizlik olabilir. Ergonomik olarak uygun olmayan bir noktada oturan öğrenci diğer arkadaşlarına göre daha fazla fiziksel olarak rahatsızlık hissedecek ve derse daha az katılacaktır. Oturduğu noktadan öğretmen ve tahtayı rahat göremeyen öğrencinin derse olan ilgisi azalacaktır. Şensoy ve Sağsöz’ün (2015) yaptıkları çalışmada sınıf oturma düzeni, sıraların konforu, öğrencinin eşyalarının koyacağı yeterli alanın olması öğrenci başarısını artırmaktadır. Bu nedenle sınıfların farklı öğrenme tarzlarına uygun, öğrenci yeteneklerini, bilgisini ve işbirliğini artırmaya elverişli bir şekilde esnek olarak tasarlanması önerilmektedir (Şensoy ve Sağsöz, 2015: 98). Oturma düzeninin öğrenci başarısını artırabileceği düşünülerek çalışmaya katılan öğretmenlere “Sınıf oturma düzenlerinden yarım daire, daire, sıralı, küme, bireysel oturma düzeninden hangisi sizce öğrencilerin başarısını artırmaktadır. Niçin? Lütfen açıklayıcı ifadelerle anlatınız” sorusu sorulmuştu ve öğretmenlerin konuya ilişkin görüşleri analiz edilerek aşağıdaki Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Başarıyı Artıran Oturma Düzenine İlişkin Görüşleri

Öğretmen Görüşleri		Katılımcı Kodu	f	%
Yarım Daire	Başarıyı artırır,	Ö3,Ö4, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10 Ö11, Ö13, Ö14, Ö15,27 Ö16, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö38, Ö39, Ö40, Ö49, Ö50	54	
	Aktif katılım sağlar,	Ö4,Ö6,Ö9,Ö11,Ö22,Ö24,Ö27,Ö33,Ö39	9	18
	Öğrenciler daha iyi dinleyebilirler,	Ö3, Ö6, Ö15, Ö16, Ö22, Ö27, Ö39	7	14

	Tartışma ortamında doğruyu fark ederler,	Ö3, Ö6, Ö7, Ö10, Ö13, Ö28, Ö30	7	14	
	Fikirler rahatça ifade edilir,	Ö3, Ö4, Ö10, Ö13, Ö14, Ö32	6	12	
	Etkileşim ve iletişim için uygundur,	Ö13, Ö14, Ö32, Ö38, Ö40, Ö49	6	12	
	Dikkat toplayıcıdır,	Ö22, Ö24, Ö27	3	6	
	Sınıf kontrolü kolaydır,	Ö22, Ö23	2	4	
	Öğrenciler birbirlerini, öğretmeni ve tahtayı rahat görürler,	Ö16, ö50,	2	4	
	Cinsiyetler arası iletişim derse yansır,	Ö4, Ö11	2	4	
	Bilginin kalıcılığı artar,	Ö9	1	2	
	Öğretmen öğrenci ilişkisini olumlu etkiler,	Ö25	1	2	
	Zaman tasarrufu sağlar,	Ö26	1	2	
	Birbirlerine sorarak daha iyi anlarlar,	Ö26	1	2	
	Özgüven gelişir,	Ö32	1	2	
	Öğrenci yanlışlarını kendi görebilir,	Ö32	1	2	
	Öğretmen dersten başka şeyle ilgilenemez,	Ö9	1	2	
	Hatalar azalır,	Ö31	1	2	
	Jest ve mimikler anlamaya yardımcı olur,	Ö30	1	2	
Küme	Başarıyı artırır,	Ö5, Ö8, Ö20, Ö26, Ö35, Ö43, Ö45, Ö48	8	16	
	Bir birlerinden daha kolay öğreniyorlar,	Ö20, Ö26, Ö43, Ö48	4	8	
	Birlikte çalışma başarmada etkili olur,	Ö20, Ö43	2	4	
	Kalıcı öğrenme olur,	Ö5, Ö35	2	4	
	Oyunla öğrenmeye uygundur,	Ö5	1	2	
	Yarışa yönelik etkinliklere uygundur,	Ö8	1	2	
	Zaman tasarrufu sağlıyor,	Ö26	1	2	
	Öğrenciye aktif olmaansı verir,	Ö35	1	2	
	Öğrenciye etkinliği yönetmeansı verir,	Ö35	1	2	
	Öğrenciler arası iletişimi artırır,	Ö48	1	2	
	Öğrenci bilgiyi kendi oluşturur,	Ö35	1	2	
	Bildiklerin ve bilmediklerini tartışarak öğrenirler,	Ö43,	1	2	
	Öğrenciler eksiklerini daha iyi görür,	Ö45	1	2	
	Bireysel	Başarıyı artırır,	Ö1, Ö2, Ö12, Ö34, Ö36, Ö41, Ö42, Ö44	8	16
		Kendine olan güveni artar,	Ö2, ö12	2	4
Sadece derse odaklanırlar,		Ö34, Ö36	2	4	
Hatalarının çabuk farkına varırlar,		Ö1, Ö12	2	4	
Öğretmenle iletişim fazladır,		Ö1, Ö12	2	4	
Bireysel çalıştığı için başarılı olur,		Ö41, ö42	2	4	
Hataları öğretmen yardımıyla düzeltir,		Ö41	1	2	
Öğrenciler birbirlerinden etkilenmezler,	Ö44	1	2		
Sıra	Başarıyı artırır,	Ö17, Ö18, Ö19, Ö21, Ö29, Ö37	6	12	
	Fikir alışverişi, iletişim olur,	Ö17, Ö21, Ö29	3	6	
	Derse katılım artar,	Ö21, Ö37	2	4	
	Not tutmayı ve yardımlaşmayı artırır,	Ö18, Ö19	2	4	
	Öğrenci tahtaya ve öğretmene rahat ulaşır,	Ö18, Ö19,	2	4	
	Öğretmenle iletişimde zorlanmaz,	Ö29	1	2	
	Boş sohbet etmezler,	Ö17	1	2	
	Arkadaşlarının fikirlerini kolay benimser,	Ö17	1	2	
Hepsi	Farklı konu ve derse göre farklı oturma düzeni olabilir,	Ö46	1	2	
	Fikrim yoktur,	Ö47	1	2	

Tablo 6 incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin yarıdan fazlasının ($f=27$, %54) ilk olarak yarım daire oturma düzeninin öğrencinin başarısını artırdığını ifade ettikleri görülmüştür. Bu öğretmenlere göre öğrenci başarısının artırılmasında önemli kabul edilen öğrenci katılımını yarım daire oturma düzeni artırmaktadır. Yarım daire oturma düzeni ayrıca öğretmenin öğrenciyi, öğrencinin de öğretmeni daha dinlemesine imkân tanımaktadır. Tartışma ortamında doğruların ortaya çıkarabilmesi, öğrencilerin fikirlerini daha iyi ifade edebilmeleri, iletişim ve etkileşimi artıran bir ortam oluşturması gibi etkenler öğretmenlerin çoğuna göre yarım daire oturma düzenini başarıyı artıran bir oturma düzeni olarak öne çıkarmaktadır. Bazı öğretmenlerin görüşleri şöyledir;

Yarım dairenin başarıyı artıracağını düşünüyorum. Öğrenci fikirlerini rahatça ifade edebilir ve arkadaşının söylediğini dinleyebilir. Kendi düşüncesi yanlışsa eğer bunu tartışma ortamında fark eder ve doğruya varır (Ö3).

Yarım daire oturma düzeni öğrencinin başarısını en üst seviyeye çıkarır. Bu oturma düzeninde öğrenciler hem dersi dikkatle dinleyip katılabiliyor hem de tartışma yoluyla doğruya varabiliyor (Ö6).

Yarım daire, çünkü algı sürekli aktif olduğundan, dikkat kaybolmadığından dolayı katılım ve öğrenme hevesi maksimize olur. Katılım ve hevesin olması ve de sürekli olması, sınıf yönetiminin de var olduğunu katarsak öğrenciyi başarıya taşır (Ö24).

Yarım daire oturma düzeni başarıyı artırır. Öğrencinin sadece kendi kişisel görüşü değil de arkadaşlarıyla tartışıp aynı noktada karar kılmalarını sağlar (Ö28).

Yarım daire oturma düzeni ile öğrenci etkin ve aktif olacağından dersi daha iyi dinler, anlar ve katılım artar; başarı artar (Ö39).

Yarım daire iletişime dayalı bir oturma düzeni olduğundan otomatik olarak öğrencinin başarısına olumlu etki sağlar (Ö44).

Yarım daire oturma düzeni başarıyı artırır. İletişim ve etkileşim fazla olduğundan başarı artar (Ö49).

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin ikinci ve üçüncü sırada küme ve bireysel oturma düzenlerini aynı oranda ($f=8$, %16) tercih ettikleri görülmektedir. Küme oturma düzeninin tercih eden öğretmenlerin bu oturma düzeninde öğrencilerin birbirlerinden daha kolay öğrenmelerini, birlikte çalışmanın başarıda etkili olduğunu, küme oturma düzeninde daha kalıcı öğrenmenin gerçekleştiğini düşündüklerini ifade ettikleri görülmektedir. Bireysel oturma düzeninin başarıyı artırabileceğini ifade eden öğretmenlere göre ise bireysel oturma düzeni öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini artırmakta, öğrencilerin dikkatlerini dağıtacak etken az olacağı için derse odaklanmayı sağlamakta ve öğretmenle iletişimi artırmaktadır. Küme ve bireysel oturma düzenlerinin başarıyı artıracağını savunan bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir;

Özellikle küme şeklinde oturmak başarıyı etkiliyor. Öğrenciler birbirlerinden daha kolay öğreniyorlar. Birlikte çalışma ve başarımları çok fazla etkiliyor (Ö20).

Küme çalışmaları öğrenciyi aktif olma şansı ve etkinliği yönetme, sorumluluk alma ve sonuca ulaşmaları için çaba göstermelerini sağlar. Bilgiyi kendisi oluşturan öğrenci bilgiyi daha kolay alır ve kalıcı olur (Ö35).

Küme oturma düzeni başarıyı artırıyor. Çünkü öğrenciler aralarında hem bildiklerini hem de bilmediklerini tartışarak paylaşabiliyor. Bu da öğrenme isteklerini artırıyor (Ö43).

Küme öğrencilerin birbirleriyle olan iletişimini ve alışverişini kolaylaştırır, fikir verir (Ö48).

Bireysel oturma düzeni başarıyı artırır. Öğrenci ve öğretmen arasındaki iletişim fazla olduğu için öğrenci hatalarının daha çabuk farkına varır ve öğretmenin de yardımıyla hatayı düzeltir (Ö1).

Bireysel oturma düzeni öğrenci başarısını artırır. Öğrenciler ders esnasında sadece kendilerini derse odaklarlar. Dersi kaçırmazlar. Derse odak sayesinde başarı en üst seviyeye çıkar (Ö34).

Bireysel oturma düzeni başarıyı artırır. Çünkü bireylerin birbirleriyle yardımlaşmayı sadece derse adapte olmalarını sağlar (Ö36).

Bireysel oturma düzeni öğrenci başarısını artırır. Öğrenci bireysel çalıştığında çok daha verimli olur. Hatalarını da öğretmeni yardımıyla görerek düzeltir. Bu da olumlu bir artış olarak ona dönüt yapar (Ö41).

Öğrencilerin başarısını etkileyen çok sayıda faktörden söz etmek mümkündür. Okulun ve sınıfın fiziksel koşulları, sınıf alanının genişliği, ısı, ışık, kullanılan materyallerin niteliği, yapılan etkinliklerin niteliği, öğretim yönteminin uygunluğu kadar sınıf oturma düzeni de öğrencinin başarısında etkili olabilir. Çalışmaya katılan öğretmenler yarım daire oturma düzenini özellikle aktif katılımı sağladığı, öğretmen ve öğrencilerin birbirlerini daha rahat dinleme imkânı sunduğu için başarıyı artırabileceği görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Ancak sınıfın genel oturma düzeninin sabit olmaması, yapılacak aktivite ve dersin niteliğine göre değiştirilebilecek esneklikte olması gerekmektedir. Bazı dersler için bir oturma düzeni daha uygun olabilecekken bazıları için başarıyı engelleyici bir faktör haline dönüşebilir. Öğretmenlerin sınıf alanını göz önünde bulundurarak farklı oturma düzenlerini denemeleri, tek tip öğretmen merkezli sıra oturma düzeninden farklı oturma düzenleri ile öğrenci merkezli bir oturma düzenine doğru görüş bildirdikleri görülmektedir. Oturma düzenindeki fikirlerin çeşitliği eğitim öğretim faaliyetlerinin niteliğini artırıcı bir etken olarak görülebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitim öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesinden birinci derece sorumlu olan öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken dikkat etmeleri gereken onlarca faktör bulunmaktadır. Okulun yakın ve uzak çevresi, sosyal medya, okulun fiziksel ve duygusal atmosferi, aile, ekonomik, kültürel ve sosyal çevre etkenleri, sınıftaki öğrenci sayısı, mobilyaların özellikleri, ışık, ısı, havalandırma, etkinliklere göre öğrencilerin oturma düzenleri sınıf içi etkinliklere doğrudan veya dolaylı olarak etki eden faktörlerden sadece bir kaçıdır (Şahin, Üstüner ve Korkmaz, 2018). Eğitim öğretim faaliyetlerinin başarısı, dolayısı ile öğrencilerin başarısı öğretmenlerin bütün bu etkenlerin farkına vararak, sınıftaki ortamı elverişli hale getirmesi ile mümkün olabilir.

Teknolojik birçok materyalle donatılan sınıflar artık öğretmen merkezli, öğrenciyi pasifleştiren klasik oturma düzeninin yerine daha esnek, öğrenci ve öğretim hedeflerini gerçekleştirmeye elverişli farklı oturma düzenlerinin kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Tek tip oturma düzenine alışık öğretmenlerin birçok faktörü göz önünde bulundurarak, gerektiğinde oturma düzenini değiştirme yetenek ve bilgisiyle donatılmış olmaları çok önemlidir. Ancak sınıflardaki öğrenci sayısının fazla olması istenilen sıklıkta oturma düzenlerinde değişiklik yapmayı zorlaştırmaktadır.

Eğitim öğretim faaliyetleri düşünüldüğünde, 20-30 yıl öncesinin klasik öğretmen merkezli oturma düzeninin ve öğretmen merkezli bir sistemin yetersiz olduğu görülmüş, eğitim öğretim yöntemleri daha çok öğrenciyi merkeze alan öğretim yöntemlerini yaygınlaştırma çabası içinde çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Öğrencilerin eğitim öğretim faaliyetlerine katılımları onlar için hem dersleri daha anlaşılır hale getirecek, hem de bir parçası olduklarını düşünecekleri bir etkinliği benimseyerek etkili öğrenme gerçekleşecektir. Bu nedenle öğrencilerin derse katılımını en fazla artırdığı yönünde öğretmenlerin görüş bildirdiği yarım daire oturma düzeninin klasik oturma düzeni yerine kullanılması önemsenmelidir. Yarım daire oturma düzeni özellikle öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim güçlendirmesi, tahtayı ve yapılan etkinlikleri rahat görme imkânı sunması, sadece sözel değil beden dilini ön plana çıkarmasından dolayı eğitim öğretim etkinliklerinde önemli yere sahiptir.

Çalışmanın en önemli bulgusu yarım daire oturma düzeninin gerek öğrenci katılımını, iletişimi ve öğrenci başarısını artırdığı için gerekse de sınıf yönetiminde öğretmene yardımcı olduğu için katılımcı öğretmenlerin çoğunluğu tarafından tercih edildiği görülmektedir. Yüz yüze iletişime olanak sağlayan, sınıf yönetimi açısından önemli olan öğrenci ile göz teması kurma, sınıftaki etkinlikleri rahat takip edilebilme, tahtayı ve öğretmeni rahat görebilme, fikir alışverişini teşvik eden yarım daire oturma düzeni katılımcıların çoğunluğu tarafından tercih edilen oturma düzeni olarak öne çıkmıştır.

Bu çalışmanın bulgularının bazı araştırmalar tarafından da (Ridling, 1994; Patton, Snel, Knight, Willis ve Gerken, 2001; Yale, 2016) desteklendiği tespit edilmiştir. Patton vd. (2001) yapmış oldukları çalışmada çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin %94'ünün sınıf oturma düzeni olarak yarım daire veya grup sıra düzenini kullandıkları görülmüştür. Bu oturma düzenleri öğretmenlere göre işbirliğini, sınıf bütünlüğünü, en iyi alan kullanımını sağlamak ve öğrencilerin birbirleriyle dayanışma içinde çalışmalarını desteklemektedir. Ayrıca bu tür sınıf tasarımları öğrencilerin aktif olarak öğrenme etkinliklerine katılmalarını sağlamaktadır. U biçiminde düzenleme öğretmene hareket özgürlüğü vermektedir. Yazı tahtasını kullanma ve istenilen öğrenciye gerektiğinde ulaşma açısından önemli avantajlar sağlamaktadır. Öğretmen sınıfta rahat dolaşabilir. Sınıf tartışmalarını daha fazla teşvik eder ve tartışmalara katılımı artırır (Yale, 2016). Ayrıca, dolaylı iletişim yarım daire oturma düzeninde diğer oturma düzenlerine göre daha fazladır (Ridling, 1994). Çünkü öğrenciler öğretmen ve arkadaşlarının sözel olmayan davranışlarını daha rahat gözlemlene olanağına sahiptirler.

Oturma düzeni öğrenmeye etki eden yorum yapma, düşünme ve öğrencinin derse katılımını etkilemektedir (Ridling, 1994: 10). "Başarılı bir yerleşim düzeni, sınıf içi etkileşimi ve öğretimi olumlu yönde etkiler" (Karaçalı, 2006: 148). Ancak Karaçelik'in (2016: 1) dediği gibi "oturma düzeni öğretmenin sınıfında hangi dersi ne şekilde işleyeceğine göre sürekli değişir ya da değişimlidir." Bu nedenle öğretmenlerin oturma düzeninin sınıf yönetimi ve öğrenci başarısında önemli etkiye sahip olduğunun bilincinde olmaları gerekir. Bu çalışmadaki bulgular ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

1. Öncelikle tek bir doğru oturma düzeninin olmadığı görülmektedir. Yapılacak etkinliğe göre en doğru oturma düzenini öğretmen belirlemelidir.
2. Sınıflar farklı oturma düzenlerini kullanmaya elverişli tasarlanmalıdır.
3. Kalabalık sınıflar yerine, sınıftaki bütün öğrencilerin etkinliklere eşit oranda katılmalarını sağlayabilecek sınıf öğrenci sayılarına ilişkin fiziksel koşulların iyileştirilmelidir.
4. Öğretmenlerin başarıyı ve öğrenci katılımı artırdığını düşündükleri yarım daire oturma düzeninin kullanımına elverişli sınıf koşulları oluşturulmalıdır.
5. Çalışmada en fazla öne çıkan yarım daire oturma düzeninin sınıf yönetimi, öğrenci katılımı ve öğrenci başarısına sağladığı katkılara ilişkin daha kapsamlı ve uzun süreli çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Anderson, T.M. (2009). *The effects of seating arrangement on students' on-task Behavior*, Published Dissertation, Capella University, School of Education. ProQuest, UMI: 3344715.
- Akın, U. ve Koçak, R. (2007). Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerini ile iş doyumları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51, 353-370).
- Anadolu Ajansı (04 Mart, 2014). Sınıf mevcudu ortalaması 29'a düştü. <http://aa.com.tr/tr/egitim/sinif-mevcudu> ortalamasi-29a-dustu/167704 (11.01.2018).
- Arends, I.R. (2012). *Learning to teach* (9. ed). New York: McGraw-Hill Inc

- Başar, H. (1999). *Sınıf yönetimi*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Başar, H. (2005). *Sınıf yönetimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Benedict M.E.& Hoag J (2004). Seating location in large lectures: Are seating preferences or location related to course performance? *Journal of Economy Education*, 35, 215-231.
- Berg, Y. M., Segers, E. & Cillessen, A.HN. (2011). Changing peer perception and victimization through classroom arrangements: A field experiment. Published online: Springer Science+Business Media, LLC 2011.
https://www.researchgate.net/profile/Yvonne_Van_den_Berg3/publication/5163294Changing_Peer_Perceptions_and_Victimization_through_Classroom_ArrangementsA_Field_Experiment/links/00b7d52170872dd4f0000000.pdf
- Bogdan, R. C. & Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods* (Second Edition). Boston: Allyn & Bacon.
- Burda, J.M. & Brooks, C.I. (1996). College classroom seating position and changes in achievement motivation over a semester. *Psychological Report*, 78, 331-336.
- Bonus, M. & Riordan, L. (1998). Increasing on-task behavior through the use of specific seating arrangements. *Resources in Education*. 4, 122-165.
- Bucholz, J. L. ve Sheffer, J. L. (2009). Creating a warm and inclusive classroom environment: Planning for all children to feel welcome. *Electronic Journal of Inclusive Education*, 2 (4), 1-13.<http://corescholar.libraries.wright.edu/ejie/vol2/iss4/4> (21.01.2018).
- Budge, D. (2000). Secret is in the seating. *Times Educational Supplement*, 4396, 26-27.
<https://www.tes.com/news/tes-archive/tes-publication/secret-seating> (31.01.2018).
- Büyüköztürk, S., Kılıç, Çakmak, E., Akgün Ö. E., Karadeniz, S., & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Celep, C. (1997). Öğretmenlik yeterlik duygusu. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 50, 47-64.
- Celep, C. (2000). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çandar, H. & Şahin, E. (2013). Yapılandırmacı yaklaşımın sınıf yönetimine etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 109-119.
<http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/254-published.pdf> (19.02. 2018).
- Çelik, V. (2002). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Çınar, I. (2010). Sınıf coğrafyası: Geleneksel derslikte kim, nerede oturur? *The Journal of International Social Research*, 3 (10), 200-212.
http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt3/sayi10pdf/cinar_ikram.pdf (12.9.2018).
- Cookson, P. (2006). Your ideal classroom. TeachingK-9.com.
<https://www.essentiallearningproducts.com/your-ideal-classroom-peter-w-cookson-jr> (31.01. 2018).
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). Boston, USA: Pearson.
- Creswell, J.W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma desenleri* (3.Baskı). Ankara: Siyasal Kitapevi

- Dünya Sağlık Örgütü (1996). Promoting health through schools:a summary and recommendations of WHO's expert committee on comprehensive school health education and promotion, *WHO Technical Report Series 870* (i-vi),1–93.
- Ekmekçi, F.Ö.(1983). Yabancı dil eğitimi kavramı ve kapsamı. *Türk Dili, Dil Öğretim Özel Sayısı*, TDK Yay.,S.:379-380/ Temmuz Ağustos 1983
http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/ekmekci_01.pdf (15.02. 2018).
- Erden, M. (2005). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. (2000). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Flick, U. (2002). *An Introduction to qualitative research*. London: Sage Publications.
- Fisher, K. (2001). Building better outcomes: The impact of school infrastructure on student outcomes and behavior. *Schooling issues digest*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED455672.pdf> (30.03. 2018).
- Funk, K. M. (2013). *Effects of teacher consultation on evidence-based classroom management strategies: Teacher and student behavior*. Published by ProQuest LLC.UMI: 3564746, A Dissertation Submitted to the Temple University Graduate Board.
- Glaser, B. G & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Chicago: Aldine Publishing Company.
- Gündüz, Y. (2001). *Öğretmenlerin sınıf yönetimindeki yeterlikleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güven, S. Karslı, M.D. (2014). Sınıf yönetiminin etkililiğini etkileyen faktörlere ilişkin okul müdürlerinin görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 1-24.
http://www.zgefdergi.com/Makaleler/892803234_1.pdf (19 Şubat, 2018).
- Harris, A. H. (1991). ProacrJve classroom management: Several ounces of prevention". *Contemporary Education*, 62(3), 156-160.
- Harvey EJ, & Kenyon MC. (2013). Classroom seating considerations for 21st century students and faculty. *Journal of Learning Spaces*, 2(1).
- Hiesert J. & Wearne, D. (1993) Instructional tasks,classroom discourse and students learning in second grade arithmetic. *American Educational Research Journal*, 30(2), 393-425.
- Hill, M.C, & Epps, K.K.(2010). The impact of physical classroom environment on studentsatisfaction and student evaluation of teaching in the university environment. *Academic Education Leadership Journal*, 14, 65-79.
<https://pdfs.semanticscholar.org/b1c7/9d8585d8cc3d7236dd798350f01af5e4399f.pdf> (30.05.2018).
- Jayaratne, I.L.K & Fernando (2009). Ergonomics related to seating arrangements in the classroom: Worst in Socut East Asia? The situation in Sri Lankan school children. *Work*, 34, 409-420.
- Kalinowski S, &Taper M.L (2007). The effect of seat location on exam grades and student perceptions in an introductory biology class. *Journal of College Science Teacher* 36, 54-57.
- Karaçalı, A. (2006). Sınıf yönetimini etkileyen fiziksel değişkenlerin değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1) 145-155.

- Karaçelik, D.(2016). Sınıfta oturma düzeni etkili öğrenmeyi destekler mi?
<http://blog.classroom.com/tr/sinifta-oturma-duzeni-etkili-ogrenmeyi-destekler-mi/> (20.02.2018).
- Kaya, N., & Burgess, B. (2007). territoriality seat preferences in different types of classroom arrangements. *Environment and Behaviour*, 39, 859-879.
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1015.4144&rep=rep1&typ=pdf> (20.01.2018).
- Khaloufi, A. (2016). EFL classroom seating and anxiety reduction. *EL-Tawassol: Langues et Litteratures*, 46, 264-274.
- Lam, Y., & Lawrence, G. (2002). Teacher-student role redefinition during a computer based second language project: Are computers catalysts for empowering change? *Computer Assisted Language Learning*, 15, 295315 <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1076/call.15.3.295.8185> (30 Ocak, 2018).
- Langdridge, D. (2007). *Phenomenological psychology: Theory, research and method*. Harlow: Pearson.
- Martin, S. H. (2002). The classroom environment and its effects on the practice of teachers. *Journal of Environmental Psychology*, 22, 139-156. https://ac.elscdn.com/S0272494401902397/1-s2.0-S0272494401902397_main.pdf?_tid=020b03a6065e-11e8-9fda-00000aacb362&acdnt=1517386327_a3bbf17923_6d46469dab9950bae136b6 (30 Ocak, 2018).
- McCorskey, J.C. &McVetta, R. W. (1978). Classroom setaing arrangements: instructional communication theory versus student preferences. *Coummunication Education, EBSCO Publishing*, 27 (99-11). <http://www.jamescmccorskey.com/publications/082.pdf> (25.05. 2018).
- MEB (2016). Öğrenci sayısı 17 milyon 588 bine yükseldi. <http://www.meb.gov.tr/ogrencisayisi-17-milyon-588-bine-yukseldi/haber/10675/tr%20adresinden%2031.01.2017> (18.01. 2018).
- MEB (2018). Milli Eğitim istatistikleri, örgün eğitim (2013/14)https://www.memurlar.net/common/news/documents/464037/meb_istatistikleri_org_u_egitim_2013_2014.pdf (11.01.2018).
- Meeks, M.D, Knotts, T.L, James, K.D, Williams, F., Vassar, J.A& Wren, A.O.(2013). The impact of seacting location and seating type on student performance. *Education Sciences* 3 (4), 375-386.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. London: Sage Publication.
- Ngware, M.W, Ciera, J., Musyoka, P. K. & Oketch, M. (2013). The Influence of classroom seating position on student learning gains in primary schools in Kenya. *Creative Education*, 4 (11), 705-7012.
- OECD Eğitime Bakış Raporu (2018). OECD eğitime bakış raporuna-öğretmen/öğrenci dengesi. <http://www.dogrulukpayi.com/bulten/oecd-egitime-bakis-raporu-ogretmenogrenci-dengesi> (11.01.2018).
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. Edt. M. Bütün, S.B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Patton, J. E., Snell, J., Knight, W. J., & Gerken, K. (2001, April). A survey study of elementary classroom seating designs. *Annual Meeting of the National Association of School Psychologists*, Washington, DC. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED454194.pdf> (31.01. 2018).
- Pederson, D.M., Polson, D.M. &Hintze, W.J. (1987). Perceived personality traits associated with classroom seat selection. *Perception of Motor Skill*, 64, 1287-1300.

- Perkins K.K,&Wieman C (2005). The surprising impact of seat location on student performance. *The Physics Teacher* 43, 30-33.
- Ridling, Z. (1994). The effects of three seating arrangements on teachers' use of selective interactive verbal behaviors. *Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*, New Orleans, LA, (Nisan 4-8, 1994). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED369757.pdf> (25.01.2018).
- Rosenfield, P. Lambert, N.M. & Black, A. (1985). Desk arrangement effects on pupil classroom behavior. *Journal of Educational Psychology*, 77 (1), 101-108.
- Şahin, M., Üstüner, M. & Korkmaz, C. (İngilizce Öğretmenlerine Göre İdeal Dil Öğrenme Yaşı ve Dil Sınıfı Mevcudu. *International Journal of Language Academy*, 6 (2), 281-301.
- Samuels, C. A. (2007). Universal design concept pushed for education. *Education Week*, 27 (10), 1, 12. <https://www.edweek.org/ew/articles/2007/10/31/10udlh27.html> (11.11.2017).
- Scott, J., Leach, D., & Bucholz, J. L. (2008). *Organizing the inclusive classroom for grades K-3*. In M. LaRocque & S. M. Darling (Eds.), *Blended curriculum in the inclusive K-3 classroom: Teaching all young children* (pp. 91-127). Boston: Pearson Education, Inc.
- Stires L (1980). Classroom seating location, student grades, and attitudes: Environment or self-selection. *Environmental Behavior*. 12, 241-254.
- Stronge, J.H. (2002). *Qualities of effective teachers*. Alexandria, VA: Association for supervision and curriculum development.http://admin.kasa.org/Professional_Development/documents/Stronge113011.pdf (22.06.2018).
- Şensoy, S.A ve Sağsöz, A. (2015). Öğrenci başarısının sınıfların fiziksel koşulları ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 6 (3), 87-104. http://kefad2.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler/Cilt16Sayi3/JKEF_16_3_2015_87104.pdf (20.02.2018).
- Tagliacollo, V. A, Volpato, G. L & Junior, A.P (2010). Association of student position in classroom and school performance. *Educational Research* 1 (6), 198-201. <http://www2.ufersa.edu.br/portal/view/uploads/setores/190/0artigo%20Gilson%20Vopato%20escola.pdf> (27.01.2018).
- Tanner, C.K. (2009). Effects of school design on student outcomes. *Journal of Education Administration* 47, 381-400.
- Türnüklü, A. (1999). *Classroom management in turkish and english primary classrooms*. Published Disertation. University of Leicester. ProQuest, UMI: U594542
- Uline, C.L, Wolsey, T.D., Tschannen-Moran, M.&Lin, C. (2010). Improving the physical and social environment of school: A quest of equality. *Journal of School Leadership* 20, 597-632. https://www.researchgate.net/profile/Cynthia_Uline/publication/296640129_Improving_the_Physical_and_Social_Environment_of_School_A_Question_of_Equity/links/56d72cfa08aeb64638af1944/Improving-the-Physicaland-Social-Environment-of-School-A-Question-of-Equity.pdf (29.01.2018).
- Wasnock, D.P. (2010). Classroom environment: Emphasis on seating arrangement. *Mathematical and computing sciences masters*, Paper 17. MS in Mathematics, Science, and Technology

- Education. *Fisher Digital Publications*. https://fisherpub.sjfc.edu/mathcs_etd_masters/17/ (31.10.2018).
- Woolfolk, A. (1995) *Educational psychology*. Boston: Allyn and Bacon Publishing.
- Yale (2016). Classroom seating arrangements. *Yale Center For Teaching and Learning*.<https://ctl.yale.edu/ClassroomSeatingArrangements> (25 Ocak, 2018).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8.Baskı),Ankara: Seçkin Yay.